

La glòria d'En Rius i Tauler i el secret d'aquesta glòria

1888 - 1929

La imminència de l'obertura de l'Exposició Internacional ha donat extraordinària actualitat a tot el que fa referència a l'Exposició Universal de l'any 1888 i als seus homes. La gent que passa de la cinquantena i que ha vist les dues Exposicions ha presenciat l'interessantíssim període d'evolució de la ciutat, l'època potser més interessant de la història de Barcelona. L'interès de les persones de cinquanta anys en amunt que recordem l'Exposició de l'any 88 s'ha encomanat a la gent jove. Aquella època està de moda i cal esperar que no trigarem a tenir uns quants estudis històrics dignes de la gent de l'altra Exposició.

combatre l'obra de l'Exposició hi havia valors innegables, però llur feineta taca avui la seva història.

D'aquesta manera, la gent que hauria volgut ensorrar Rius i Tauler i la seva obra va contribuir insospitadament a lligar el nom de l'àrbitre de la ciutat a l'empresa de l'Exposició. Indubtablement, sense la propaganda d'una sèrie de diaris i revistes, en recordar l'Exposició Universal de l'any 1888 no recordariem el seu autor. El nom de l'anador d'aquella gran obra només seria conegut per la gent que han tombat la cantonada dels cinquanta anys. Entre les ge-

Els dijous blancs

ELS TRES PERÍODES D'UNA EXPOSICIÓN

Hem presenciat ja la primera de les tres etapes d'una Exposició: el període preparatori, que ha durat almenys uns catorze anys. Si la memòria no ens falla, l'Exposició havia d'inaugurar-se l'any 1917 i portava els noms d'Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques i General d'Espanya. Segurament, doncs, l'any 1915 havien ja començat els treballs preparatoris de l'Exposició. Sempre recordarem que l'any 1917 es treballava febrosament a Montjuïc. En aquella època la muntanya estava en mans del jardiner francès Forestier i de Marian Rubió i Belloer. Barcelona deu al general Rubió — poca gent sap que l'enginyer del Tibidabo sigui general — els principals encerts del parc de Montjuïc.

D'aquest període preparatori, veritable poema de la construcció fet amb el cant de l'escarpa dels picapedrers, i del moment actual en què Barcelona sembla que estigui muntant un envelat de festa major, en guardarem immillorable record.

Del que és un període d'Exposició, els que no arribem als quaranta anys no en tenim cap idea. Suposem, però, que ben aviat hauréu passat la delícia del somni d'una nit d'Exposició, que ha d'ésser més extraordinària encara que un somni d'una nit d'estiu.

I vindrà després el període de la post-Exposició. No sentirem la nostàlgia de les apoteosis passades i que no tornaran. Ens animarà llavors un entusiasme nou, i si no sentim aquest entusiasme, pitjor per nosaltres. Això voldria dir que l'Exposició ens ha costat tota mena d'energies espirituals.

L'època de llumienar començarà exactament quan l'Exposició tanqui les portes, quan els fusters desfaran els estands i els camions s'emportaran els objectes exposats en cada palau. Aleshores començarà la feina de llumienar, l'obra que pot immortalitzar l'home que la realitzi bé i ràpidament.

Montjuïc exigirà llavors un home de seny que vulgui conservar la glòria d'haver urbanitzat definitivament aquest parc. Caldrà que sense contemplacions aterrem ràpidament tots els pavellons que tinguin caràcter d'intermitent i que sigui netejat ben de pressa el principal jardí de Barcelona.

Serà una delícia passejar-se per Montjuïc després de l'Exposició, quan tot sigui definitiu.

Parlant dels jardins de Montjuïc, la principal revista de floricultura que es publica als Estats Units ha dit unes quantes vegades que és el millor parc del món, *«of the World»*. La situació d'aquest parc assegura l'èxit de l'Exposició i ens promet una cosa definitiva, que ja ens la mereixem.

B.

MIRADOR INDISCRET

Rècords

Es veu que En López Llausàs és home de batre rècords. Per exemple, el Dia del Llibre la seva llibreria és la que ven més llibres, i com que en dies així hi ha un atapeïment de gent que espera, també deu ésser la llibreria d'on en desapareixen més.

Es tracta de sopar amb ell, i bat el rècord dels àpats, que és tant com batre el rècord de les amistats.

Quins altres batrà aquest home, encara jove?

La simpatia d'En López Llausàs

— Mireu si n'ha de tenir de simpatia En López Llausàs! — deia un dels assistents al sopar d'homenatge. El cas és realment excepcional: tots els comensals som paròquians de la Llibreria Catalònia. Sembla que hauria d'ésser En López el qui amb motiu del cinquè aniversari de la fundació de la Llibreria hauria d'invitar-nos a sopar. Doncs, no senyor: 212 persones hem coincidit en la idea d'homenatjar l'home del qual som clients. Si n'ha de tenir de simpaties En López Llausàs!

— I encara es parla de la nostra «avara pobresa»!

Una entrada sensacional

En Josep Pla va assistir també al sopar d'En López i fou col·locat, com mereix, a la presidència, entre els divos. Però encara no fa discursos. I, no obstant, potser comença d'arribar l'hora de pensar en l'entretament. Els oradors de la Lliga es van fent vells, tan vells que ens semblen ja de la fàtixa forjada d'En Planes i Casals.

L'entrada de Josep Pla al saló menjador va tenir una certa solemnitat. Com que el saló ja gairebé era ple, molta gent va poder contemplar l'espectacle de veure En Pla baixant els grans de l'entrada del menjador entre En Carles Capdevila, de *La Publicitat* i En Joaquim Pellicena, de *La Veu de Catalunya*.

— Quina coincidència! — deien alguns.

— Això és un truc teatral d'En Capdevila — feu observar algú.

— No tingueu por — va dir un altre: — En Pla ha ben cristallitzat.

— No en tinc gens de por. Estic segur que En Capdevila ni el tempta, ni el sollicita.

— Oh, ni En Pellicena tampoc!

— I jo que em creia que aquest tercet representava Susagna entre els vells.

Un solter que claudica?

Els discursos van ésser pocs, i no va parlar tothom que va voler, sinó aquelles persones que els organitzadors havien determinat prèviament.

En Josep Maria Roviralta va fer un parlament, espurjant com tots els seus. Entre altres coses, va fer un elogi — merescudíssim — de la senyora de l'homenatjat, i es va estendre una mica sobre la importància que en la vida dels homes que triomfen en llurs empreses, té la seva dona.

Els que saben que En Roviralta és un solter empedernit i militant es van quedar un xic parats.

A qui va sortir-li més car

El que potser no saben la majoria de comensals, és que encara que, segons les convocatòries del sopar, en el preu del tiquet hi estava tot comprès, en realitat els cigars no hi entraven. I ja se sap les protestes que ocasiona un sopar sense un bon cigar, especialment entre els no fumadors; però és que els no fumadors se'l guarden per afavorir algú.

Si els comensals van poder fumar és, doncs, perquè En López Llausàs va portar no sabem quantes capses d'havans.

Indubtablement, a qui sortí més car l'àpat, fou a l'homenatjat mateix.

Veinatge inesperat

Era l'hora de llegir les adhesions dels que no havien pogut assistir al sopar, però tenien interès a quedar bé.

D'una pila de targetes i cartes, sortien noms un darrere l'altre.

Aneu a saber per què, sonà el nom de Ferran Valls Taberner seguit immediatament del de J. Vallès i Pujals.

L'atzar és l'humorista més gran. Només hauria faltat que l'adhesió de MIRADOR hagués anat seguida de la de *Catalunya Social*,... sinó que aquests no es van adherir ni van venir ni falta que hi feien.

La raó de l'èxit

Els organitzadors varen fer propaganda encaminada a procurar l'assistència de dames a l'acte. L'element femení, aproximadament, pot ésser-se en un quinze per cent. Donat els costums una mica rasposos d'aquest país d'escassa vida social, és un èxit.

Per aquest èxit i per l'altre dels dos centenars llargs d'assistents en total, alguns felicitaron els organitzadors. Un d'aquests responia:

— No té cap mèrit aquest èxit. És la primera matèria que és bona. No ha calgut forçar la gent; han vingut només fent-los press!

L'agricultor Pla

Josep Pla abandona Barcelona. Endeuen cap on se'n va?

— A París, a Londres, a Oslo, a Varsòvia...

No, senyors. En Josep Pla se'n va a Llofriu. Perquè Llofriu existeix, realment. A casa En Pla hi tenen un mas i l'escriptor empordanès va a instal·lar-s'hi i no pas per dedicar-se a la vida contemplativa. En Pla vol explotar l'agricultura, treure profit de l'avicultura i dedicar alguna estoneta a la literatura.

— Veieu — ens deia l'altre dia — Ja tinc contractades trenta gallines setmanals. Trenta gallines són quinze parells de gallines, oi?

— Quinze parells justos.

— Perfectament. Però, sabeu, a l'Empordanès això de les gallines ho compten per parells...

Naturalment, nosaltres preferim tenir En Pla a Llofriu que no pas a Estocolm. Però que vagi amb compte... Tenim notícies que s'han arruïnat molta més gent criant gallines que no pas fent literatura.

N'està ben convençut

En fer a mans d'Enric Jardí el segon volum de *Cambó*, Josep Pla va dir-li:

— Després d'això, digueu-m'ho francament: no creieu que sóc un home considerable?

Es veu que d'ençà que Josep Pla ha cristallitzat i, per tant, escriu a *La Veu*, on els seus articles no tenen cap ressonància (i això que es publiquen), li han entrat dubtes sobre la seva importància.

Les llàgrimes de Pepeta Fornés

Les representacions fetes al Novetats de la traducció de *Le feu qui reprend mal* de Jean-Jacques Bernard han estat un gran triomf personal de Pepeta Fornés. Ha desaparegut aquella cantarella sentimental que tants èxits ha valgut a la simpàtica actriu i que podien entonar bé en altra mena d'obres.

¿Voleu saber el motiu del darrer èxit i d'altres èxits de Pepeta Fornés?

Es ben senzill: la Fornés plora de debò. I en *El foc que es revifa malament* plora com una Magdalena. El públic pot creure que fa comèdia. Doncs, no, senyors, Pepeta Fornés plora llàgrimes de dona.

Es evident que per ésser una bona actriu no n'hi ha prou amb la facultat de destil·lar oportunament unes quantes dotzenes de llàgrimes. Però és que Pepeta Fornés en la darrera obra tot ho fa tan bé com el plorar.

El diumenge a la nit Pepeta Fornés va assistir, al Tallà, a la representació de l'obra de l'Amichatis. Uns quants veïns de butaca volien satisfer la curiositat de veure plorar l'actriu de Novetats, però va ésser impossible. Pepeta Fornés portava un barret blanc molt escaïent, que li tapava els ulls.

Finalment els curiosos varen acceptar el següent consell d'un amic:

— És impossible que una actriu plori veient una obra com aquesta.

Correspondència

Catalunya Social s'ha «encarinyat» amb nosaltres, corresponent a les nostres atencions envers el setmanari popular gràcies a tothom que no pensa com ell (que és igual que dir: «tothom llevat dels que l'escriuen»).

La barba

Aquell saviàs que es diu Salomon Reinach, segurament per distreure's de Glozel, ha donat una conferència, a l'Acadèmia d'Inscripcions i Belles Lletres, demostrant que la manera de portar la barba, en certes èpoques, ha estat l'expressió d'una opinió religiosa o política.

Sembla que això de la barba ha pogut tenir importància. Diu que si Lluís VII de França hagués conservat la seva, s'haurien evitat conflictes. El dia que se li acudí d'afaitar-se-la, la seva muller Eleonor començà d'avorrir-lo, fins que en 1152 es divorcià d'ell per casar-se amb el duc de Normandia, que després fou rei d'Anglaterra, i al qual aportà en dot Gascunya, Poitou i Saintonge. Aquest fou l'origen de la Guerra dels Cent Anys.

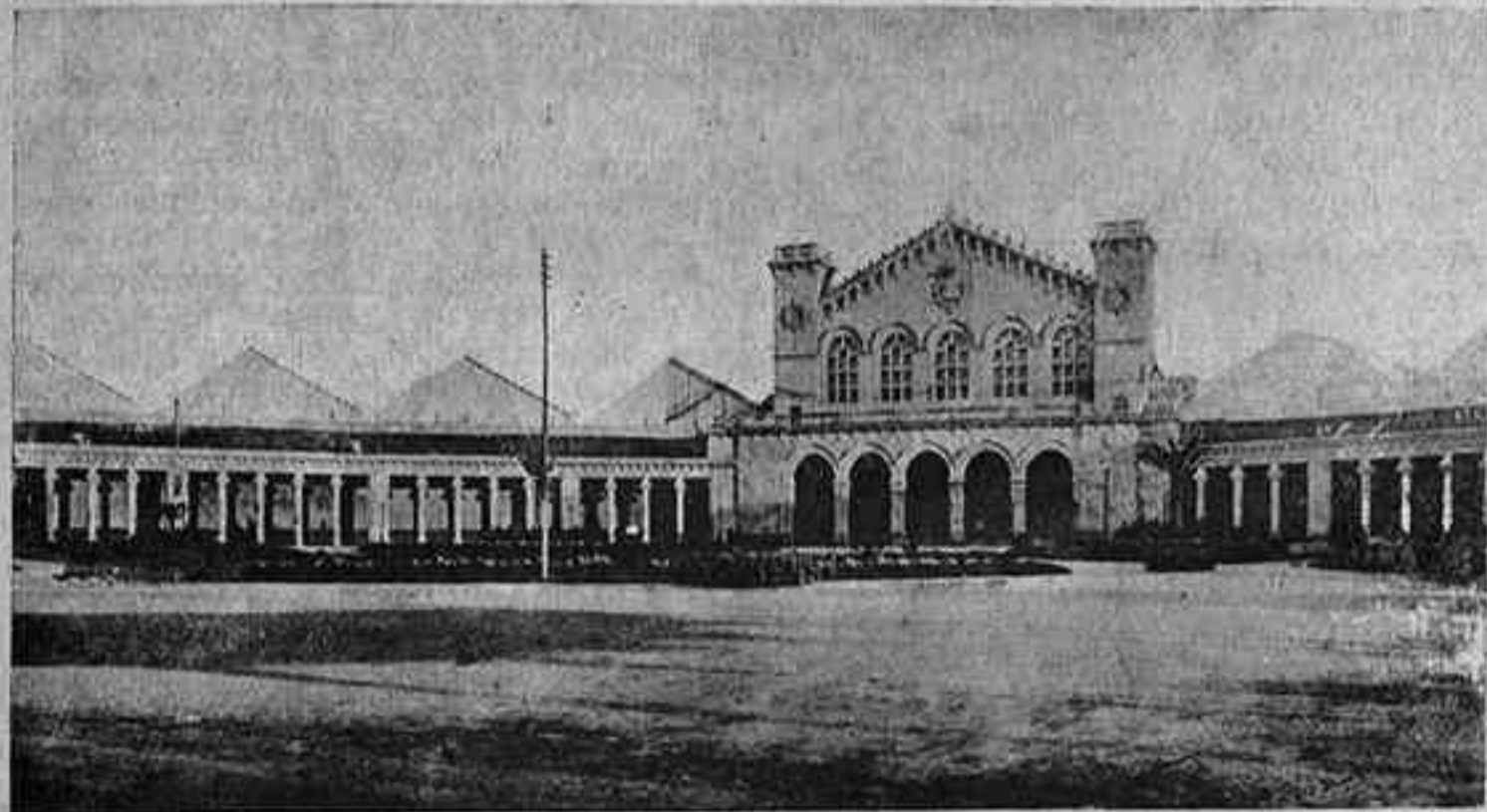
Què passaria si, per exemple, En Cambó s'afaités. El filòsof Valentí i Camp (quina barba i quines barbes més cèlebres!) es va afaitar la algun temps i, que sapiguem, no ha passat res. Com que alguna vegada se li havia cremat amb espurnes de tabac, s'ha arribat a suposar que la desaparició de la barba del filòsof fou deguda a una mena de Gabarres capillars.

Correcció de proves

Els Tretze, des de la segona plana de *L'Intransigent*, han obert una enquesta sobre qui ha de corregir les proves, l'autor o un corrector professional.

Els directores de les cases editorials responen, gairebé tots, que l'autor i un corrector. N'hi ha hagut un que ha dit: «No oblidem un corrector per a les faltes de francès, i sovint no és pas l'autor el més indicat.»

Per aquests topants, on s'ha dit que les pitjors faltes de català han estat obra dels escriptors professionals, és fama que de vegades hi ha originals que surt més a compte fer-los nous que no pas corregir-los.

EXPOSICIÓN DE 1888

El Palau de la Indústria i l'hemicycle amb els pavellons de les nacions

No és que ningú compari les dues Exposicions, feina que resultaria ociosa perquè l'esforç de l'any 1888 resulta modest en comparació amb l'Exposició actual. No obstant, l'altra Exposició era enormement superior a la Barcelona d'aquell temps.

La revisió de l'esforç de l'any 1888 ha consolidat i popularitzat entre la generació actual la glòria d'En Rius i Tauler.

El cas d'En Rius i Tauler és curiosíssim. Durant el període de l'Exposició el cèlebre alcalde era l'home més combatut, l'home que tenia més enemics. Els nombrosos amics i admiradors de l'obra de l'alcalde no arribaven a ofegar la cridòria d'una gran part de la premsa i dels partits polítics de l'oposició.

Sense immutar-se, En Rius i Tauler anava fent la seva obra, guiat només per la seva fe i el seu entusiasme. L'Exposició Universal fou un èxit popular a Barcelona i a tot Catalunya. Però l'èxit d'En Rius i Tauler va tenir una repercussió a llarga distància, imprevista pels barcelonins i endeïnada segurament pel gran patrici. Uns quants anys després de l'Exposició els partits i els homes que havien combatut l'alcalde de l'Exposició reconeixien la vàlua d'aquest home i l'exactitud de les seves previsions fundades en una fe cega en l'esdevenidor de la ciutat. A un dels homes que més s'havien significat per les seves campanyes de premsa contra En Rius li havíem sentit a dir moltes vegades que En Rius va ésser l'únic que no es va equivocar. Ens deia també que en recordar aquelles campanyes se sentia avergonyit d'haver sabotejat inconscientment l'obra de l'Exposició i el pensament d'un gran home i de no haver posat més compte en l'acció crítica.

El fenomen és realment curiós. Els adversaris d'En Rius i Tauler, els enemics de l'Exposició varen contribuir eficaçment a l'èxit del certamen i potser encara més a la glòria d'En Rius. L'acció del fiscal davant d'un tribunal que ha de fallar la causa d'un home just contribueix directament a fer ressaltar l'honestat de l'acusat. Durant l'Exposició del 88 els enemics d'En Rius i tota l'oposició varen ésser la forja de l'èxit. La crítica de l'adversari va permetre a l'home d'acció orientar-se millor, no fer marrades i evitar errors possibles.

La serenitat amb què l'organitzador de la gran exhibició internacional feia front a tota mena de campanyes estava, per la seva grandesa, al nivell de la virulència de l'atac. Ara estem més colrats a les fantasies del paper imprès. A l'any 1888 la campanya contra l'alcalde de Barcelona va batre tots els rècords. Però l'organitzador de l'Exposició va batre també el rècord de resistència i d'impassibilitat. No hi havia cap força humana capaç de deturar-lo: els obstacles eren evitats amb gràcia i elegància. L'elegància consistia en una fingida ignorància respecte a l'existència de l'adversari. Però Rius i Tauler, home d'acció, i que per consegüent aspirava a la màxima eficàcia, escoltava darrera la cortina totes les observacions, tots els arguments que la seva obra suscitava i, callant sempre, en treia el suc i obtenia una avantatge estimable de les campanyes més rancunioses.

Dels adversaris d'En Rius i Tauler no se'n recorda ningú. L'oblit ha cobert amb un vel de pietat la seva tasca negativa de la qual, com hem dit, el gran vident de la Barcelona futura sabia treure'n profit. Indubtablement entre els homes que varen

neracions posteriors el nom d'En Rius i Tauler només seria conegut pels erudits. Les pedres que contra aquest enamorat de Barcelona llençaven els seus enemics encagats varen formar la base del seu monument, un monument més alt que el que avui s'alça al Saló de Sant Joan.

Sense aquelles crítiques i aquelles campanyes el nom d'En Rius i Tauler potser no aniria vinculat a l'obra de l'Exposició de 1888. En Rius s'hauria mort com una glòria patum amb l'únic premi d'una corona de marqués. Més prestigi que la corona marquesal té la popularitat, l'lorer que encara fa ombra, fama que ha resistit ja una durada de quaranta anys.

Un piadós costum ha establert que les autoritats i corporacions vagin cada any a cobrir de flors l'estàtua d'En Rius i Tauler. El dia de la inauguració de l'Exposició Internacional — la passada ostentava el títol ambiciós de «Universals» — hauria d'ésser visitada oficialment l'estàtua de l'insigne patrici o, almenys, hauria d'aparèixer cobert de flors el seu monument. D'aquella glòria encara en vivim, encara en fem exposicions, i encara en traurem molta substància.

EXPOSICIÓN DE 1929

L'entrada monumental al recinte de l'Exposició

UN INTERVIU AMB ELS MONUMENTS DE BARCELONA

Un almirall oblidat i un naviler satisfet

L'APERITIU

Si fa no fa...

L'Ateneu, segons sembla als que no hi estan ficats, és una casa seriosa, plena de savidors que només estan per llegir i escriure i parlar de coses elevades. Es veu, però, que també hi ha socis bromistes.

Divendres passat, l'ex-actor i poeta Ramon Tor havia de dar una conferència sobre una associació teatral que pretén fundar. Com és costum, un bon rötöl ben calligrafiat l'anunciava. Però algú que s'aturà a llegir-lo s'estranyà del títol triat per a aquella associació: *Crosta d'Argent*. Apropant-s'hi es veia que la o no era sinó una e esmenada. Un soci, segurament, de bon humor havia fet el canvi.

Cal dir que *Crosta d'Argent* és un títol que fa quedar tan parat com l'altre.

Quina professió!

Una vegada, un conegut nostre havia de deixar un avís urgent a casa d'un repòrter de «societat» anomenat Gènova, el nom del qual ha sonat molt aquests dies amb motiu de l'assassinat i facturació d'aquell senyor del qual encara es parla més.

El conegut nostre va trucar al pis i ningú no va respondre. Després d'una estona prudencial, baixa decidit a preguntar pel veïnat. Als baixos de la mateixa casa hi havia una fusteria. Un fadrí, ben peixat, amb cara de salut, remenava l'aiguacuit a la porta mateixa.

— Voldria fer el favor de dir-me si en aquesta casa viu el senyor Enrique de Gènova?

— Gènova... Gènova? No el conec pas...
— Una pausa i, en una inspiració sobtada:
— Ah! ara hi caic. Que vol dir un que fa de noble?

Oh, l'aristocràcia!

Dissabte passat, M. Emile Ripert, degà de la Facultat de Lletres de Marsella, fou obsequiat a l'Equestre amb un dinar íntim. De sobretaula, la conversació es decantà cap a temes literaris. Algun dels assistents volgué que M. Ripert conegués Maragall i demanà un volum de poesies. L'empleat del Círcol Equestre que rebé l'encàrrec tornà al cap d'una estona, excusant-se:

— Al catàleg de la biblioteca, a la lletra M només hi ha Pedro Mata.

N'hi ha que sostenen que la biblioteca d'un Círcol Equestre s'ha d'especialitzar en obres de solpedes. Per aqueix detall...

Sant Pau del Camp, encara

Un vespre, el banquer Garí té convidats a sopar. Josep Maria Roviralta, que n'és un, s'ha fet amo de la conversació, com sol passar-li a tot arreu. És queixa que l'església de Sant Pau del Camp estigui voltada d'edificacions fastigoses que en priven la vista.

— Només falta que una cosa bona que tenim, com Sant Pau del Camp, costi tant de veure. I, per mi almenys, és el millor que hi ha a Barcelona.

Una senyora present, que tenim entès que es dedica a preparar un específic d'aquells que no demanen gaire feina d'elaboració, va fer, molt convençuda:

— Jo també ho crec; Sant Pau del Camp i les Saleses són les millors esglésies de Barcelona.

Precaucionisme (!)

Un espectador sortia del Talia la nit de l'estrena de *La vida d'un del públic explicada pel mateix*, de l'Amichatis. Se sentia profundament vexat:

— No sé com un home pot atrevir-se a firmar una cosa així— deia.

Un que anava amb ell, d'aquells que tenen solucions per a tot, va respondre:

— Home, per això usa el pseudònim.

Curses a peu matinals

Un amic nostre va trobar el poeta Sánchez-Juan a les tres de la nit anant Granvia enllà. El poeta venia de l'impremta d'El Matí, on farà amb la competència que tothom li reconeix la feina de corregir proves. (Perquè heu de saber que *El Matí* ja fa molts dies que fa un simulacre de diari.)

Sánchez-Juan estava molt preocupat. A més de la feina de corregir ha de fer diàriament una cursa a peu. *El Matí* té la impremta al carrer de Marina, cent metres més enllà de la Monumental, prop del Viaducte i En Sánchez-Juan viu a Sans, al carrer de Massini! Set quilòmetres a peu! Pobres poetes, pobre Sánchez-Juan, quines vexacions ha de sofrir!

La idea genial d'instaurar la impremta d'un diari a la carretera de Ribes, portarà cua. En primer lloc, els redactors sembla que demanaran un suplement de sou, perquè de dies, els que no tinguin un *passé* de tramvia gastaran un dineral. I de nits... Els pobres que es passen la nit al carrer de Marina hauran de fer una gran caminada. Hi ha pocs tramvies. I quan ploqui? Quan ploqui no trobaran taxi.

Davant d'aquest greu conflicte hi ha dues solucions, diuen els periodistes que coneixen més l'ofici que els tres directores matinals: o donar un suplement de sou, o tenir un autobús com aquells dels bons col·legis de nenes que veuen passar cap a les sis de la tarda plens de noies amb una monja que fa d'acompanyant. Un autobús ple de redactors d'El Matí i amb el canonge Cardó fet d'acompanyant seria un excel·lent anunci, una pensada molt moderna digna d'En J. M. Junoy.

Anant a peu hi hauria el perill que els matiners s'aturessin a conferenciar amb unes senyores que hi ha en aquells terrenys vagues dels voltants de la Monumental.

Santa Llúcia gloriosa

El conegut i nerviós ceutauze Muntanya estava l'altre dia una mica excitat a propòsit de la darrera al·lusió que va dedicar-li «Mirador Indiscret».

De totes maneres — va dir — perquè no us penseu que estic ofès, us donaré un eco. Podeu dir que la «Vida Artística» de *La Veu* té una col·laboració curiosament especialitzada. Els tres senyors que la fan estan avariats de la vista, o si no, mireu: En Benet té un ull que li fa el boig, En Cortés té un ull de vidre i En Gasch té l'ull d'elefant...

Aquell barceloní mitjà que se'm posà a plorar perquè no sabia una paraula del senyor Güell i Ferrer, el mateix que creia, equivocadament, és clar, que l'heroi del monument del carrer de les Corts era un tal *Baró de Güell*, propietari d'un magnífic parc situat a Sant Josep de la Muntanya, estava convençut que l'estàtua que s'aixeca al mig de la plaça de Medinaceli, entre el carrer Ample i el Passeig de Colom, era la del propi Duc de Medinaceli en persona.

vapors pregunto a un jove elegant, d'uns 25 anys, que mira vers la plaça:

— Voldríeu dir-me a qui està dedicada aquesta estàtua?

L'home no dubta gens:
— Al Duc de Medinaceli — em contesta convençudíssim, mirant-me compassivament, com volent dir: «on vas pel món sense saber això?»

— I qui és el Duc de Medinaceli?

— Ah, això sí que no sabria dir-li.

Dos segons després al dintel de la porta d'una agència de transports. Un respectable senyor d'uns seixanta anys; amb un aire de barceloní que espanta.

— Perdoni, senyor...

Que seria tan amable de dir-me què representa aquesta estàtua?

L'home em diu de seguida:

— El Duc de Medinaceli.

— M'han dit que no ho era. — jo li dic.

— Que aquest no era el Duc de Medinaceli? Doncs miri, l'han ben enredat. Ja pot pujar-hi de peus.

— Bé, doncs... Que podria indicar-me quina mena de personatge fou el senyor Duc de Medinaceli? Li confesso que no tinc la menor idea de...

— Home — em diu gratant-se un xic el cap —, jo només sé que havia estat Duc... però em balla pel cap com si hagués sentit a dir que era un «ganadero» de molta fama... No li sembla a vostè... «Tros del Duc de Medinaceli...» Sí, sí... Ara ho recordo: «ganadero, ganadero...»

— Molt agraït...

Faig la mateixa pregunta a un venedor de diaris del carrer Ample i em contesta:

— Home de Déu, aquesta estàtua és la del Duc de Medinaceli...

— N'està segur?... — preguntem.

— Na faltaria altra cosa que no sabés... Al costat hi ha una cotxereta. Entrem. Surt un simpàtic cotxer, en cos de camisa, amb un raspall a la mà...

— Escolti i perdoni. He d'escriure quelcom sobre aquesta plaça i em trobo en un compromís. Els uns em diuen que l'estàtua del mig és la del Duc de Medinaceli...

— És clar — interromp.

— No és tan clar, car d'altres em diuen que el tal Duc només té el nom de la plaça, però no el monument, que és d'un altre senyor, un tal... com diantre m'han dit, ara...?

No s'encaparrí. Veurà, esperi's un xic i ho anirà a consultar al senyor Roure, que en sap un niu d'aquestes coses. Però a mi em sembla que és el Duc de Medinaceli.

No em fa esperar gaire. Baixa desesperat amb una gran expressió de sorpresa, i tot atansant-se vers mi, diu:

— Ja tenia raó vostè, ja. Aquest «paio» és un tal Marquet. El senyor Roure m'ha dit que era un «mariner»... Ves quines toses. Per la Candelera va fer dinou anys que sóc aquí i sempre m'havia cregut que aquest «paio» era el Duc de Medinaceli.

Si no arriba a ésser el senyor Roure, doncs, ens trobem que no podem dir que «una persona», ens havia parlat de Galcerà Marquet. Es feia difícil conversar amb l'estàtua perquè és de les més altes dels monuments barcelonins, i no duia l'escala a propòsit. El gran almirall que es passa les hores mortes mirant vers la mar, és una persona molt atenta. En constatar el meu nerviosisme per no poder pujar dalt del monument i parlar amb la seva estàtua, l'almirall Galcerà Marquet em digué, aprofitant un moment en què érem sols a la plaça, que em dispensava de l'entreviu.

La font a l'Almirall Galcerà Marquet en la plaça de Medinaceli

Si no estiguéssim escarmentats per la nostra enquesta de la Granvia, creuríem que la ignorància del barceloní mitjà respecte el monument de la plaça de Medinaceli era deguda, exclusivament, a la confusió del nom de la plaça i a la suposició que l'estàtua del centre estigués dedicada al mateix personatge, tal com passa, per exemple, una mica més amunt, amb la plaça d'Antoni López i el seu monument. Però no. No és així. El barceloní mitjà comença per no saber gran cosa del Duc de Medinaceli i així és una prova eloqüent d'aquest desinterès o d'aquesta ignorància que manté respecte dels monuments de la ciutat.

Si visiteu la plaça de Medinaceli un matí d'un dia nuvolós, un matí d'hivern, amb un tel de boira i una mica de glaç que «remi la gema dels dits, tindreu la impressió que us trobeu en un «square» parisienc.

Sovint, del port puja un núvol de fum exhalat pels pulmons dels vaixells i s'esgarria damunt dels grisos edificis de la Barcelona vella. El color cremat de les cases, la humitat que es respira, la fredor d'aquell moment elevat que s'aixeca damunt d'una font amb faunes i sirenes, us arriba a donar la impressió que no sou pas a Barcelona i a quinze metres de la Mediterrània...

Plaça de Medinaceli. Matí boirós de març. Uns jardiniers rejoyeneixen un massís brodat plantes verdes en unes franges decoratives. El guarda del jardí s'ho mira, per fer alguna cosa. En un banc, davant mateix de la font, una colla d'obriers vestits de blau discuteixen quelcom molt important.

Dono el tomb a la plaça a la recerca d'alguna impressió que valgui la pena i em trobo amb una sorpresa. En una casa del xamfrà superior que dona al carrer Ample veig una làpida que diu:

«En aquest lloc, aleshores ocupat per l'antic casal dels Comtes de Santa Coloma, nascut l'any 1824 Josep Anselm Clavé, músic i poeta popular...»

Vet aquí una cosa que no sabia... Anant pel món sempre es fan descobriments...

— Aquesta plaça — em dic interiorment — té un relleu ben important: hi nasqué En Clavé, diuen que fou subvencionada pel Duc de Medinaceli i ostenta, al bell mig, l'estàtua d'En Galcerà Marquet...

Sí, senyors, sí. L'estàtua de la plaça de Medinaceli és la de Galcerà Marquet i no la del Duc de Medinaceli com es creuen molta gent. Sembla mentida el nombre de barcelonins que han confós el nom de la plaça amb el personatge del monument. Jo vaig parlar amb una vintena de veïns de la plaça i només en vaig trobar un, un de sol, que sabés que el senyor de l'estàtua no era el Duc de Medinaceli. Aneu llegint les respostes que vaig rebre, que ja us asseguro que són edificants.

A la porta d'una casa consignatària de

— Home de Déu, aquesta estàtua és la del Duc de Medinaceli...

— N'està segur?... — preguntem.

— Na faltaria altra cosa que no sabés... Al costat hi ha una cotxereta. Entrem. Surt un simpàtic cotxer, en cos de camisa, amb un raspall a la mà...

— Escolti i perdoni. He d'escriure quelcom sobre aquesta plaça i em trobo en un compromís. Els uns em diuen que l'estàtua del mig és la del Duc de Medinaceli...

— És clar — interromp.

— No és tan clar, car d'altres em diuen que el tal Duc només té el nom de la plaça, però no el monument, que és d'un altre senyor, un tal... com diantre m'han dit, ara...?

No s'encaparrí. Veurà, esperi's un xic i ho anirà a consultar al senyor Roure, que en sap un niu d'aquestes coses. Però a mi em sembla que és el Duc de Medinaceli.

No em fa esperar gaire. Baixa desesperat amb una gran expressió de sorpresa, i tot atansant-se vers mi, diu:

— Ja tenia raó vostè, ja. Aquest «paio» és un tal Marquet. El senyor Roure m'ha dit que era un «mariner»... Ves quines toses. Per la Candelera va fer dinou anys que sóc aquí i sempre m'havia cregut que aquest «paio» era el Duc de Medinaceli.

Si no arriba a ésser el senyor Roure, doncs, ens trobem que no podem dir que «una persona», ens havia parlat de Galcerà Marquet. Es feia difícil conversar amb l'estàtua perquè és de les més altes dels monuments barcelonins, i no duia l'escala a propòsit. El gran almirall que es passa les hores mortes mirant vers la mar, és una persona molt atenta. En constatar el meu nerviosisme per no poder pujar dalt del monument i parlar amb la seva estàtua, l'almirall Galcerà Marquet em digué, aprofitant un moment en què érem sols a la plaça, que em dispensava de l'entreviu.

— Digueu que m'avorreixo sobiranament, que envejo les estàtues de la plaça de Catalunya tan admirades de tothom i tan distretes sempre amb la quitxalla que juga. Que tinc la sensació d'ésser una mena de «monument desconegut» perquè ningú no té la menor idea de qui sóc...

«Digueu que em posin un cartell a la mà o al clatell, si s'ho estimen més, però que diguin que un servidor i el Duc de Medinaceli no hem estat parents ni de lluny...»

«I digueu, finalment, que m'he passat una vida molt amargada sentint passar barcelonins i àdhuc guies oficials per sota el meu monument, cridant prou fort perquè jo pogués sentir-los dir: «Aquesta estàtua és la del Duc de Medinaceli... Em feia molta pena, molta pena...»

Pel mateix Passeig de Colom vaig arribar-me a la Plaça d'Antoni López per tal de saludar el senyor marquès de Comillas. Vaig trobar-lo encantat mirant embadalit la façana de la nova casa de Correus, conservant la seva elegança «pose» de gran polític que es fa retratar o que va a pronunciar un discurs.

La meua missió, però, no era certament la d'enternir-me mirant l'estàtua del gran naviler, sinó d'assabentar-me en quin grau de popularitat, d'afecte o de prestigi el tenen els nostres ciutadans barcelonins...

En un dels costats de la plaça, però ja en el carrer de la Fusteria, hi ha una esparaderia avantgardista batejada amb el nom brillantíssim: «La veu del poble espanyol». A la porta hi ha un senyor d'aires molt respectables al qual goso preguntar si voldria dir-me quelcom del monument que tenim al davant:

— Aquest monument — em diu el cavaller aduït — és el monument dedicat a Antoni López...

— Ah! Molt bé... molt bé... I perdoni que sigui tan curiós, però faria el favor de dir-me qui fou i què féu Antoni López?

L'interpel·lat em mira perplex, gairebé molestat per la meua indiscreció...

— Ja veurà — em diu — ja li seré franc; d'aquest home només n'he sentit a dir que era molt ric i que amb aquell qui diu va pagar-se el monument ell mateix...

Aquest primer interpel·lat fou, indubtablement, el que anava més ben orientat, car del restant de la meua enquesta en sortiren coses tan divertides com aquestes:

— Creu que fué un abogado de fama.

— Un marquès amb molta pasta.

— Un polític de gran influència a Madrid.

En la meua excursió matinal pel Passeig

El monument a Antoni López en la plaça del seu mateix nom

de Colom m'havia embrutat les sabates de pols. Un diligent cirabotes que s'adonà de la meua inelegància mentre jo badava davant del monument em va oferir a deixar-me les sabates com un mirall en un tres i no res. Jo que vaig acceptar.

Mentre feia malabarismes amb el raspall passant-se'l de l'una mà a l'altra, el cirabotes va preguntar-me:

— És usted extranjero...?

Li vaig dir que sí, per veure què diria.

— Le gusta este monumento?

Vaig contestar-li que molt, però no sabia què representava. Aleshores el cirabotes em digué, amb tot l'aplom:

— Pues es la estatua de un gran poeta. Don Antonio López. Ya lo creo. Un gran poeta... Ahora que en el extranjero se le conoce más por su nombre completo: Don Antonio López de Vega...

Li vaig donar dos rals de propina...

DOMÈNEC DE BELLMUNT

albert
pelai. 44
sastre

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

CAMISERIA
FITO
BARCELONA
JAUME I, 11

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES
Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat
Balmaes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

La Unió d'Associacions per la Societat de Nacions

El lector estarà assabentat a hores d'ara, que el dia 20 del mes que som ha de començar, a Madrid, una de les reunions periòdiques d'aquesta entitat que té per finalitat la propaganda dels principis pacifistes de la Societat de les Nacions i que fins ha aconseguit arribar, a força de constància, a adquirir un cert caràcter oficiós i a fer-se escoltar, de tant en tant, de l'organisme ginebrí.

Els corresponents madrilenys dels diaris de casa nostra s'han cuidat bé prou de fer-nos conèixer, a través de les seves informacions, la impressió que aquest esdeveniment ha causat en la capital espanyola, que enguany sembla com si es volgués emportar els florers de terra de pau, tenint com a hostes, amb pocs dies de diferència, les màximes organitzacions oficials i oficioses.

Per tant, quan es publicaran aquestes ratlles, ja haurà començat la desfilarada d'importantes personalitats europees (comte Bernstou, Ruysen, De Jouvenel, etc.), que faran cap a Madrid per a debatre-hi qüestions transcendents. I preguntaria al lector: ¿ Té un gran interès aquesta reunió que ha de començar d'aquí pocs dies? La pregunta és justa i mirarem de contestar-la en aquest article. En primer lloc, cal tenir present, com ja hem deixat veure més amunt, que la Unió d'Associacions per la Societat de les Nacions, si bé té un caràcter absolutament particular, viu amb relació constant amb aquest darrer organisme. Per tant, els problemes que l'afecten són seguits amb tot l'interès per la Unió i en la seva tasca, que consisteix principalment a fer arribar tota mena de dades, informacions, peticions, queixes, etc., al Secretariat, a part que cada any el President i el Secretari de l'Assemblea de la Societat de les Nacions reben una delegació de la Unió que els lliura el text de les resolucions de la seva Assemblea, forçosament han de reflectir-s'hi els problemes de més viva actualitat internacional. Un cop vist això, si analitzem el que ha estat la vida diplomàtica dels darrers mesos, no ens costarà gaire d'adonar-nos que el problema d'una actualitat més apassionada és el problema minoritari. Ell és, sens dubte, el que va tenir la culpa que la darrera reunió del Consell de la Societat de les Nacions (a principis d'abril, a Ginebra) acabés amb aquell ajornament fins al mes de juny en què sortirà altra volta damunt la taula del Consell en la reunió de Madrid.

Per tant, si volem fer-nos càrrec de la importància que pot tenir aquesta reunió de la Unió, forçosament haurem de referir-nos a la seva situació enfront de l'esmentat problema. Quan en l'Assemblea de

la Societat de les Nacions de l'any passat, va discutir-se el projecte de creació d'una Comissió Permanent de minoritats, els representants dels Estats que es declararen obertament contraris a la projectada creació, varen aportar raons de totes menes. D'ordre tècnic alguns (Txecoslovàquia, principalment, o millor dit, el seu delegat Orusky), i d'ordre polític la majoria, entre els quals varen distingir-se notablement els senyors Briand i Zalesky.

Doncs bé, el projecte d'Estatut minoritari, absolutament necessari perquè pogués funcionar la Comissió Permanent en projecte i l'estudi de les objeccions fetes a aquesta, han estat els motius principals de les tasques de la Unió d'Associacions per la Societat de les Nacions, en la darrera temporada. En la reunió de Praga (de l'1 al 3 d'octubre de 1928) i en la de Brusselles (de l'11 al 13 de febrer de 1929) els delegats s'han lluitat insistentment a aquesta mena de feina. En la reunió d'aquests dies a Madrid ha de cristallitzar aquesta tasca preliminar. És per això que cal atorgar-hi una especial importància.

Referent al benefici que, en definitiva, es pagui treure de tot plegat, direm que, ara com ara, és aventurada qualsevulla afirmació. De totes maneres, no cal oblidar que la Unió, amb els seus treballs actuals, es manté en un pla mitjà, neda, com si diguéssim, entre dues aigües.

Perquè els esmentats treballs semblen anar dirigits a fer generals a tots els pobles d'Europa, les condicions de respecte a les minories, en la forma en què ve imposada a uns determinats Estats pels tractats de 1920.

Per una banda, als elements minoritaris això els ha de semblar escàs. Per l'altra, és ben segur que els grans Estats no hi voldran saber res absolutament. Ara, que val a dir que aquests darrers són força més difícils d'acontegar que aquells. Perquè cal tenir present que la fórmula dels tractats de 1920 no pressuposa la més lleu modificació en les constitucions internes dels Estats. Com ha fet remarcar molt encertadament un conegut publicista català, la gran part dels Estats damunt dels quals pesa la servitud de les minories, han pogut constituir-se segons el model unitari i prefectural de França. No sembla, doncs, excessiu el que hom els voldria exigir. Però...

Ha de resultar ben curiós de seguir l'orientació que pendrà la Unió d'Associacions per la Societat de les Nacions en arribar a la fita que representa la reunió de Madrid.

XAVIER REGAS

Tindrem un gran Estadi

En aquests moments que amb motiu de l'Exposició estem abocats a grans esdeveniments esportius de tota mena (sensacionals partits a l'Estadi, exhibicions de boxa entre els millors esgrimistes, volta ciclista a Catalunya, amb corredors internacionals, campionats motoristes d'Europa, etc., etc.), no deixa d'ésser interessant examinar quines possibilitats té el nostre esport-rei, o sigui el futbol, de mantenir la supremacia que fins ara cal reconèixer que ha tingut.

Es innegable que tota la fama de la nostra esportivitat reposa en les belles victòries aconseguides pels futbolistes d'aquest país. El futbol va trobar en quasi tota la Península—amb un més o menys pronunciat retard entre unes regions i unes altres, però que no altera en res el fons de la cosa—, un entusiasme i una decisió en la joventut, que com aquell qui diu, l'Espanya futbolística, sabé situar-se amb quatre brinocs, entre els països que posseïen l'hegemonia del futbol europeu.

En 1919 hi hagué una veritable convulsió en totes les encontres d'Espanya. Fins aleshores el futbol era només intensament practicat a Catalunya, a Basconia, a Madrid, en algunes poblacions gallegues i a Sevilla. Tots els abnegats esforços que s'havien realitzat en altres regions havien resultat gairebé estèrils. Però la voga de l'esport és indubtable que precipità els fets, i d'ençà que els quatre senyors rics de cada ciutat varen veure que amb aquella moda podien arribar a tenir una personalitat, els clubs de futbol varen créixer com bolets. És inútil insistir ara sobre la manera amb què aquests clubs s'imposaren. El fet és que trepitjant i burlant-se de tots els formulismes de l'amateurisme purista en què aquella època, oficialment, vivia el futbol espanyol, tots els nous arribats als afers de futbol se sortiren amb la seva. Seria injust, no obstant, negar que el proteccionisme de què des de llavors començaren a gaudir els futbolistes, encoratjà en gran manera la joventut, amb vistes a veure si aconseguïen fer-se una personalitat, o per ésser més exactes, crear-se una situació econòmica a la qual, de moment, no podien aspirar d'arribar amb cap altra cosa.

La història del futbol a Espanya està plena de casos de clubs que varen començar a donar senyals de vida, el dia que sorgiren uns individus disposats a abocar els diners a cabassades perquè feien una qüestió de dignitat no fracassar en llur propòsit.

En aquest període, d'entre la gent que s'erigí en protectora del futbol, rarament en trobaríem que tinguéssim la més petita sensibilitat esportiva. Així i tot, la cosa va anar endavant i el futbol arribà on arribà. Siguem més explícits, arribà on arribà avui dia.

Anirà més endavant? Cal convenir que si hom mira fredament tot el que ens promet el futbol actual no hi ha motiu per a engrescar-se ni sentir-se gens optimista; pel contrari, sembla que s'està iniciant una corba descendent que és difícil preveure si s'accentuarà o si, pel contrari, no passarà d'una lleugera ondulació en el llarg camí que encara pot traçar aquest sport. Car el més significatiu no és la davallada que han fet tots aquests clubs de provincies, ja desinflatos com una bombolla de sabó, sinó la situació del futbol precisament en les regions que podríem anomenar històriques i que hem anomenat més amunt.

El futbol a Catalunya està malament. A Basconia igual. A Galícia potser que no es nota tant, perquè tampoc els seus clubs havien arribat molt amunt. A Madrid, la crisi va accentuant-se paral·lelament amb els desastres de "Real", el seu equip preferit.

Es una crisi que obeeix a raons múltiples i molt diverses, que no guarden cap analogia entre elles mateixes, però els resultats de les quals no són menys positives: l'ensopiment en què viu el futbol d'un temps ençà.

Per això ens preguntem si conservarà el seu primer lloc, que encara ocupa avui, entre els diversos espectacles a l'aire lliure que es disputen a favor del públic.

Hi ha un símptoma alarmant per a l'esdevenidor futbolístic a la nostra terra: Què abans els clubs tenien un nombre de socis inferior al que tenen avui dia, però, en canvi, podien reunir un nombre més crescut de practicants que no pas ara. I no ens referim als jugadors cotitzables, sinó als qui el diumenge els venia de gust anar-se a entrenar i formaven els famosos quarts equips que durant una colla d'anys animaren les nostres matinals futbolístiques.

Hi havia en aquell moment un sentiment més viu, més pregon per a la idea esportiva. Ningú no somiava en la renda que un dia podria representar un lloc en el primer equip. En canvi, quants d'aquests pares que han inscrit ara els seus fills en els equips infantils que ha reorganitzat el F. C. Barcelona, no ho han fet amb la secreta esperança de qui sap si un dia el seu vallet serà motiu de nòmina, de traspàs, de prima?...

Els clubs, al seu torn, han perdut tota aquella llibertat d'acció espiritual que tenien aleshores, en encadenar llur existència amb les exigències materials que comporta mantenir els grans camps de joc, les ostentoses instal·lacions burocràtiques, el quadro tan carregat de personal tècnic. Avui, un club que vulgui viure no pot girar-se d'esquena a la realitat, i la realitat és el públic. El públic és fanàtic, obedient, submis, fidel i constant mentre es guanya. Quan toca les de perdre, esdevé insuportable, rebel, se sent derrotista i acaba per desertar.

Els jugadors excessivament lligats a l'esport per una idea de lucre i amb més predisposició a especular que no a jugar a futbol, tampoc no porten el viu entusiasme que exigeix tota lluita en el camp d'esports.

Tenim, doncs, que gairebé tots els factors que juguen una part preponderant en futbol, estan allò que en l'argot de boxa en diuen "sonats". Són sabran refer els uns i els altres? És evident que en aquests casos l'un fa l'altre; a crisi de club, crisi de jugadors; a crisi de jugadors, crisi de club.

Seria de dordre que aquest gran Estadi (excessivament gran, és clar) que va a inaugurar-se d'aquí pocs dies, fos precisament el marc on vegem sucumbir la preponderància que fins ara ha vingut tenint el futbol, d'entre tots els espectacles esportius.

VICENTS BERNADES.

ÉS L'HORA DE LA LLEGENDA

Un amic nostre ens deia: —Sabeu què fora un gran negoci, de cara als estrangers que han de venir durant l'Exposició? Vendre unes lligacames de senyora que ja es portessin la beina corresponent a la navalla.

L'endemà plantejarem la qüestió a un altre amic, emprenedor de mena. Li explicarem l'argument: les lligacames, la beina, la navalla...

—Fuig, home, fuig—ens va interrompre—. Que no ho saps que aquest negoci ja està concedit? Si, home. Té la concessió la senyora Pilar Puig, però amb la condició que en cada lligacama amb beina per a la navalla, que vengui, hi ha d'acompanyar un paperet que digui: "Querido extranjero: Muchas gracias por haberme adquirido, pero me interesa hacer constar, para que lo sepas y lo puedas pregonar por el mundo entero, que esto de que las mujeres españolas llevan la navaja en la liga es una pura leyenda, y si en las operetas resulta un número de éxito, en la realidad brilla por su ausencia.—P. P.".

El senyor Puig, que s'ho estava escoltant, es va indignar. Feia uns crits que tronollaven tota la casa.

—Sembla mentida! En ple 1929! Explotar així la credulitat dels estrangers! Això no s'hauria d'haver consentit mai!

El varem deixar esgargamellant-se, i pel camí que duia, segurament a hores d'ara deu tenir una veu que no se'l deu sentir del coll de la camisa.

El senyor Puig no té cap raó d'exclamar-se en aquest sentit. El senyor Puigals viu plantat trenta anys en terra i no se sap fer càrrec que el món avança continuament i que ens hem d'adaptar al corrent general.

Aquesta concessió per a vendre lligacames de senyora amb beina per a la navalla, ha estat com ho han estat segurament tantes altres que sabem, atorgades a una infinitat de senyores més, que explotaran un sens fi de negocis a l'Exposició.

Troblem molt encertat, si és que és cert el que se'ns ha dit, que s'hagi concedit un patió andalès en el poble espanyol de Montjuich, a la Candelaria Medina, com trobem encertat que se n'hagi concedit un altre a la Rosita Rodrigo. I si no se n'ha concedit cap a la Custòdia Romero, demanem que se li doni de seguida.

Cal desenganyar-se. L'estranger que vindrà a visitar l'Exposició hi ve amb ganes de veure-hi tot el que d'aquest país li han contat. Hi ve a veure-hi l'espanyolada, que és una cosa que no és res deshonorable, i en canvi és una mena d'arma que no s'ha de deixar pas per la Societat d'Atracció de Forasters. I de la mateixa manera que l'estranger comprará tot content una lligacama de senyora amb beina per a la navalla, li plaurà viure en la nostra Exposició tot allò de què van plenes les històries quan parlen del nostre país, i li semblarà que es l'home més feliç del món quan es trobi en el patió de la Candelaria assistint a una sessió de cante jondo del més jondo que hi hagi, xato darrera xato, davant les parets plenes de cartells de toros, de banderilles, de monias i de caps de braus.

Temps endarrera, varen contar-nos que l'alcalde havia dit que aquesta Exposició costaria mil pessetes a cada ciutadà, no pas a pagar de seguida, sinó en un determinat nombre d'anys. I bé; cal espavillar-se a fer-les aquestes mil pessetes. Què fa el comerciant del Passeig de Gràcia i del carrer de la Boqueria, de la rue de la Paix i de la Quinta Avinguda? Complaure el client, seguir-li el gust. Donar-li peixet. Què vol l'estranger que ve? Vol veure la llegenda convertida en realitat. Què hi fa que aquesta llegenda no tingui res de real, i que per convertir-la a la realitat, tot hagi de ser tramaio! Cal fabricar-la sense perdre de temps. Cal donar-li gust. Cal que pugui viure tota la nostra vida tal com la conten les històries.

Per ventura en ple carrer de Ferran no hi ha la botiga del nostre admirat amic Vilaró, on els ventalls dels poetes alternen amb la pandereta, les castanyoles i els mantons de Manila, tot, naturalment, de cara al turista que se n'ha de sentir captivat?

Si aquí ho sabéssim organitzar, aquest estiu, així que l'Exposició sigui oberta, hi hauria d'haver uns quants senyors de tipus prim, a punt de trencar-se que es passegessin amunt i avall de la Rambla amb cordobès i jaqueta curta; s'haurien de triar unes quantes reixes, que segurament es trobarien, en alguns dels nostres més importants carrers, que es podrien guarnir amb una bona pila de testos amb clavells, i en les quals es podrien instal·lar uns xicotets ben plantats, amb el corresponent cala-

ries, que festejarien amb una xicoteta d'ulls negres desafiadors, amb el seu clavell al cabell i el seu mantó de Manila violat. Pels carrers caldria que hi transitessin uns quants taxis menys que ara i en canvi uns bons troncs de cavalls amb els corresponents picarols que acabarien de donar caràcter a la ciutat. En les cantonades més ben triades podrien desafiar-s'hi de tant en tant amb una ostra a mà dreta de cada, un parell de senyores de rompe y rasga.

Si, senyors; aquesta és la nostra opinió sense embuts. Es que per això els nostres hostes havien de formar de nosaltres un jui diferent? Es que aquest sistema d'atracció de l'estranger i de facilitar-li el seu divertiment, no ha estat emprat a totes les grans capitals? Es que algú creu que realment París sigui la ciutat dels apatxes, i que tot el que la llegenda ens conta té realitat? I no obstant tothom sap que quan arribaven a París visitants il·lustres de Rússia i de qualsevol país, se'ls organitzava la tournée dels Grans Ducs—que se'n deia—, on els Grans Ducs autèntics, o els milionaris americans, podien assistir sense risc a les batalles més encarnissades dels apatxes, hàbilment preparades per un expert meteur en scène. Es que no ho sabem, els nostres parisencs, que tot allò no anava de debò? I és clar que ho sabem, però el feia il·lusió com si fos la realitat més palpitant.

Cal organitzar el pintoresc, i ningú més indicat que nosaltres mateixos per aquesta feina. L'aire andalús ningú més ben dispost que nosaltres per encarnar-lo. Quan nosaltres ens hi posem, ens surt l'andalús elevat a la quinta potència. Posem Albéniz i Granados com a testimonis. I l'estranger quedarà content, i servirà de nosaltres un bon record. Hi haurà algú que potser voldrà que a l'Exposició s'hi toquin sardanes. I hi haurà algun Pau que les hi voldrà ballar i tot. Poseu sardanes a l'Exposició i veureu l'estranger, quins badalls! Les sardanes, a Sevilla! De passada es fomentarà la germanor de les regions. Ací el que cal pensar és que l'Exposició els nostres diners ens costa, i que hem de mirar de fer-los. Vinguin lligacames de senyora amb la beina per a la navalla, vinguin monteras de torero, monias i banderillas, mantos, cordobesos, saetas i soleares. El vi del Priorat ja ho sabem que és bo, però no l'ensenyéssiu pas, que escamariu a l'estranger. Entaforeu-lo al soterrani, i poseu la manzanilla damunt la taula. Vinguin les gambes, els boquerones, els langostinos i tota mena de crustàcies. Guitarres i uns talons de sabata ben alts per a millor acompanyar-les, faldilles amb uns bons volants i aquells gemecs que no s'acaben mai. I tingueu per cert que tot això, als ulls de l'estranger, hi deixarà un encis... que a l'any següent tornarà a Barcelona. No en dubteu. I aleshores, si voleu, li feu sentir el Toc d'Oració d'En Pep Ventura...

J. VENTALLÓ

Una lletra de Proudhon

En 1852, quan Napoleó tercer maldava per assegurar amb èxits militars a l'exterior una força que consolidés l'imperi, l'autor de *Les confessions d'un revolucionari* purgava a la presó el delicte d'haver escrit contra la gran burgesia i a favor de la República. Heus aquí una de les lletres més vigoroses escrites de la presó estant al seu amic Guillemin.

Santa Pelàgia, 26 d'abril de 1852. Estimad Guillemín:

Em sembla com si fes cinc o sis mesos que us vaig escriure i que vós vàreu prometre'm que em contestàreu. Les vostres lletres esdevenen molt rares que els "decrets" i tanmateix em penso que vós deueu tenir més temps disponible i, sobreto, el

socia! no seria encara més maltractada que no ho ha estat del dos de desembre ençà? En conseqüència "ma soeur, Anne ne voit tu rien venir"? I jo us declaro que així que estigui altra vegada en llibertat no estic pas disposat a esdevenir novament el boc omissari de la Revolució.

Ja en tinc prou de la multitud i dels demagogs. Per a mi és un aforisme d'economia, el sisè del meu capítol II, que la classe més pobre (avui la més nombrosa) és, precisament per aquesta mateixa raó d'ésser la més pobre, la més ingrata, la més envejosa, la més immoral i la més covarda... Ja fa molt temps que ho penso i em sembla que ha arribat el moment de dir-ho. En aquesta disposició d'esperit no podria sense absurditat, en mig d'un poble que no més sab belar "Visca l'Emperador" cridar: "Visca la República", i fer, a la meua esquena, el joc dels meus amics de Londres.

Aquests eren els republicans refugiats a Anglaterra. D'ara endavant cal pendre una altra tàctica i ja veureu més tard si sóc un home de recursos. De moment, però, estaré tranquil i, durant algun temps, m'ocuparé d'altres coses.

Només trobo que esperits encantats, idòlitizats, cretinizats, que ens claven uns discursos com si no estiguéssim a mil llegies del 30 de novembre. Els uns preveuen el retorn d'Enric V, els altres una regència; alguns no desesperen de reconstruir ja Santa Muntanya. Ni veuen que la societat està descomposta. De moment sofrim una catalèpsia. Això durarà alguns anys, més o menys, això depèn de l'imprevist i acabarà com tota cosa per l'imprevist. I aleshores el cop d'Estat del 2 de desembre, després d'haver passat com

el més fresc que un president de República.

D'avui en trenta vuit dies seré posat en llibertat. Creten potser que això m'impressiona gaire? Amb el règim que corre, amb la immensa feina que tinc i el relatiu benestar que m'he fet a la presó, us asseguro que aquest canvi em causarà, a penes, l'ombra d'una satisfacció. De totes maneres m'ho prenc seriosament i em proposo de no passar-me el temps somiant truites (*bayer aux cornelles*).

Estic convençut que, llevat de l'imprevist, de moment no hi ha gran cosa a fer en política. Girardin, que ha volgut assajar una entrada d'escena, no ha pas reeixit.

En primer lloc ho va enfocar malament per atreure's els republicans a una transacció; després, els partits no transigeixen. En tercer lloc, dubto que si caigués el govern actual pogués reemplaçar-lo el partit roig. Tindrem la monarquia constitucional restaurada per Cambord o pel Comte de París; i qui sap si aleshores la democràcia

el més gran dels crims, no semblarà — en la gravetat dels perills, la immensitat de les necessitats i la urgència dels fets — res més que una criaturada de col·legi. Feu doncs la política vella, la política clàssica, unitarista i robespierrista davant d'una perspectiva així...

Per mi, com més veig que els esperits es barallen, més lliure i més còmode em sento. Sí, lliure; car jo no sóc esclau de res més al món que de la necessitat natural; no serveixo ni al capellà, ni al magistrat, ni a l'home d'espasa, no estic lligat a cap partit, no obeeixo a cap perjudici i estic per damunt del respecte humà i de la mateixa popularitat. Jo he volgut alliberar als altres com a mi mateix i els ha semblat que a mi em sobrava llibertat i per això m'han tancat a la presó.

P. J. PROUDHON

I E L T E A T R E

LES ESTRENES

TEATRE TALIA

Història d'un del públic explicada per ell mateix

Només havíem vist una obra de l'Amichatis. Ni en recordem el títol, però tenim ben present que hi havia una escena en la qual un pare intenta deshonrar la seva filla. I no hi havíem tornat més.

L'Amichatis no ha canviat. Potser hi ha dos Amichatis: l'Amichatis comerciant de literatura teatral i un altre Amichatis que voldria fer una altra cosa... En aquest cas, ¿què espera a sortir aquest segon Amichatis? Ja fa molts anys que dura aquesta funció!

Potser l'Amichatis no és home de grans ambicions i aspira només a viure.

Voldríem veure l'Amichatis, un home intel·ligent com ell, aguantant una obra com aquesta assegut a una butaca.

Feu-vos-en càrrec, Amichatis!

Diuem que l'Amichatis és un home que coneix molt bé els secrets del teatre.

Francament, per fer aquesta literatura no calen profunds coneixements teatrals, ni un gran instint. Amb les truculències que maneja s'han d'obtenir tota mena d'efectes.

Potser Amichatis coneix molt bé el guardarroba teatral. Tots aquells personatges són de guardarroba. Els hem vist tant! Abans d'estrenar una obra de l'Amichatis deu haver-hi molta feina a desempolzar maniquins, la figura de dona de la vida que s'ha redimit, la de la mal redimida, la que es voldria redimir, etc., etc.

L'Amichatis ha coincidit amb Mossèn Ramon Garriga. Aquella escena del segon acte en la qual veiem aquell matrimoni de bé que topa amb Jordi i Marta, s'assembla molt amb una escena de *La Gloria*, aquella escena d'un gust «sociològic» que tant va aplaudir el galliner de Novetats.

Però potser és Mossèn Garriga que va coincidir amb tots els Amichatis...

En ambdues escenes la creu hi té un paper preponderant.

Aquell Jordi és un dels personatges més poca-soltes que pugui haver-hi en el teatre del Paral·lel. És un anarquista molt simple que en els moments crítics sempre parla de Déu.

L'Amichatis en lloc de fer literatura ens fa un míting lerrouxista, de l'època més primitiva del lerrouxisme, el període del llonguet i la mitja presa de xocolata seguit d'un àpat al Suis.

I aquesta literatura és feta amb pretensions mal dissimulades.

I és que fer literatura del Districte V és més difícil del que sembla.

Molt bé la primera meitat del tercer acte. Aquell saló de la casa de tolerància és tan avorrit com els autèntics. Aquells dos filòsofs encarregats del clar i obscur de la situació són dos infelicitos, o dues infelicitats.

Els del Districte V es riuen dels autors de Novetats i Romea.

Parlem francament: el pitjor de tots els autors de Novetats i Romea — si n'hi ha un de pitjor — és al costat d'aquesta obra de l'Amichatis — no diem al costat de l'Amichatis — un Shakespeare.

No trobem l'obra immoral: la trobem repugnant.

Darrera el nostre rengle de butaques hi havia una família amb dues nenes de vuit i deu anys. No fem, però, cap denúncia. Tota la guerra dels moralistes, tots els projectils són contra el cinema. I, pobre cinema, al costat de la força de suggestió d'una obra així! El públic aplaudeix furiosament.

Malaguanyat teatre, i malaguanyada companyia per a una obra d'aquesta mena! Assumpció Casals i Visita López ho fan tan bé, i la Casals fa tan bonic! I En Bruguera salva tan bé el paper!

Si fóssim ben sincers parlaríem més durament d'aquesta obra, però encara creiem que hi ha un segon Amichatis, un Amichatis inèdit.

MANUEL BRUNET

Jacques Baumer al Novetats

El teatre francès al Novetats fa l'efecte d'una casa que té les finestres per acabar, la veu es perd, de vegades sembla que la veu senti un corrent d'aire, que s'encongixi i baixi de to. Per aquest teatre no tenim a Barcelona una sala d'espectacles justa; he sentit a dir que ara en volen fer una; mentre esperem, agraim l'excel·lent voluntat

JACQUES BAUMER

del senyor Canals que es preocupa de tant en tant de portar-nos companyies forasteres al seu teatre.

Aquestes nits de Novetats tenen un gust especial; i les persones que s'hi veuen són aquelles abonades a espectacles que creuen que l'important no és precisament la comèdia, sinó que al marge de la comèdia hi haurà una certa reunió de bon gust, de senyores amb una pell magníficament presentable, de senyors ben afeitats que porten la camisa rígida del smoking amb una relativa flexibilitat moral. Això ho vàrem comprovar la nit de *Topaze*; les altres nits la sala d'espectacles era més desinfiada, hi anava més la gent de bona fe i, naturalment, les persones que havien pagat totes les funcions per endavant.

El fet que *Topaze* hagi cridat l'atenció del nostre públic, vol dir que la gent d'aquí llegeix els diaris, que passa la frontera, etcètera, etc., i voler seguir aquell tòpic de tractar al nostre públic de bona fe com un públic absolutament provincià, és una cosa idiota.

Jo no m'he rigut mai de l'esnobisme, però em penso que avui dia, en molts fets que es van observant, ja no tot és esnobisme.

L'única cosa positivament interessant de les darreres representacions a Novetats ha estat la presentació al nostre públic de l'actor Jacques Baumer. És un home madur, de gran prestigi, creador d'obres que s'han fet centenars de vegades.

Baumer és un actor sec, completament cerebral, de l'escola de Génier, molt poc declamatori, té una d'aquelles veus que en un conservatori de declamació se'n diu una veu pèssima, és greu, trencada, li falta oli; i Baumer volgués cridar, farija un paper ridícul. Mastega i xucla les paraules. De tot això en sap treure un partit magnífic, sap donar una temperatura tèbia a la conversa i arriba a un greu sonor ple d'emoció finíssimes.

Baumer explota la seva calba, es deixa però uns pèls finíssims, disposats en forma d'aïfiche a la manera de Paul Colin. Des de lluny els cabells de Baumer sobre la

calba quadrada fan una taca de blau gris molt pàl·lid d'un efecte original.

En l'obra que Baumer ha tret més partit de les seves condicions físiques i de la seva ciència d'actor és en *La souriante Madame Beudet*; aquesta obra, una mica vella, una mica inconsistent, però molt sincera i molt ben pensada i amanida amb aquell vinagre que fa olor de Flaubert.

Topaze és una obra d'èxit, és comprèn que sigui així. Aquí, algun crític que cerca tres peus al gat per amagar el seu descomunal analfabetisme, és possible que negui el pa i la sal a *Topaze*. És una obra de boulevard, de cara a totes les galeries, amb un desvergonyit cinisme de cartó, despreocupada davant de l'obligació de justificar les coses i de seguir una trajectòria completament explicada del personatge. Tant se val, és possible que sigui així i coses pitjors encara. Jo la trobo excel·lent en el sentit de la seva gran animació escènica, del seu diàleg ben cosit i ben deixat, ple de coses intel·ligents i originals, i de llocs comuns vulgaríssims, presentats però amb una barra i una delicadesa de mestre.

Topaze diríem que és el punt dolç entre el teatre de grans «toilettes» i de dos inflamats — el teatre de boulevard d'abans de la guerra — i el teatre que vol ésser responsable en tots sentits. Alguna cosa de tot això havíem vist ja en les obres d'Alfred Savoir, Pagnol tira més al dret i per ara encerta bé.

Mlle. Bey Dausmond, com actriu, és descolorida i gens picant; dels seus vestits, n'ha dut dos d'una àcida lluentor de caramel que feien un gran efecte.

El seu millor treball, pel nostre gust, ha estat el primer acte de *Félix de Bernstein*, i els dos actes de *Madame Beudet*; s'ha de confessar que aquestes obres són les que li oferien un «rôle» més ample i més compli-

BETTY DAUSSMOND

cat. Mlle. Pradyl ha dut un vestit taillor de color verd de pèsol en una de les representacions, que li donava un aire de frescor innenarrable.

Es lamentable l'obra *Je l'attendais* de Natanson; el principal defecte que té és que avorrix profundament. Els galants joves duïen en aquesta obra uns pijames que feien plorar. És curiós que els galants joves francesos encara no s'hagin adonat de moltes coses, que es veu clarament només que repassant les pàgines dels anuncis de qualsevol «magazine» que tingui cara i ulls.

MUSIC-HALL

Carles Gardel i els tzigans del tango

Carles Gardel ha cantat uns dies al Principal Palace. Els seus tangos, dits amb entusiasme, posant-hi l'ànima, ens han tret del damunt, no del tot, la llefiscoseria dels altres cantors argentins, empeltats d'italià.

Carles Gardel porta d'acompanyants l'inseparable Ricardo i dos guitarristes més. Res de bandoneons, res de violins, res de piano i, sobretot, res de bateria. L'abús del tango ha arribat entre nosaltres a l'extrem que a l'Edén, per exemple, el toquen amb violoncel, que ja és més xocant que interpretar-lo amb bombo i platerets.

Quan Gardel canta, la calor que dona a les seves paraules converteix la lletra dels tangos, gairebé sempre insubstancial, en trossos de vida, en «petits poemes vivents», com diu el mateix Gardel. En ells, tot pren relleu, i la dolor o l'alegria la veureu reflectida en el rostre del cantador, perquè sent el que canta.

A més a més, Carles Gardel té, personalment, una forta simpatia, que el fa triomfar a l'escena tant com el seu art. És el cas del ballari Harry Wills. Aqueixa simpatia personal ha estat causa que molt recentment un crític francès de music-hall, jove i intel·ligentíssim, Pierre Lazareff, caigués en l'error d'escriure que escoltant Gardel comprenia els èxits del tzigà Rigo en 1900.

La comparació seria encertada si es fes amb qualsevol dels altres cantors de tango que han vingut aquí, melindrosos i superficials, sensibles i espectaculars. Quan més he admirat Gardel, ha estat en una ocasió en què va fer conèixer els seus nous tangos a un grup d'amics, assegut entre nosaltres, íntimament. Als Spaventa, Irusta, etcètera, només els concebo dalt d'un escenari, amb els reflectors enfocats i ple el públic de noies anèmiques. Si ara s'estillessin encara les operetes vieneses, al segon acte hi sortiria, cantant *Ramona*, un d'aqueixos moderns tzigans de mocadoret al coll, polaines i esperons.

L'imitador Vianor

Una de les grosses tares del music-hall espanyol és aqueix reguitzell d'imitadors d'estrelles que es diuen Derkas, Bertini, Edmond de Bries i Vianor, per no esmentar més que els de primer rengle. Dubto que, fora potser d'Itàlia, cap altre país hagi donat a l'escena un tan gran nombre d'artistes d'aquells treballs. Almenys, no tinc notícia que a l'estranger ningú es dediqui seriósament, i exclusivament, a actuar vestit de dona.

Barbette, al qui mai no hem vist a Barcelona, és una excepció, com ho són Van Doo i els altres copiadors seus. Però Barbette, del qui s'ha pogut dir que «ressuscita a les taules la gràcia de Gaby Deslys», es presenta com una gimnasta prodigiosa i auriolada d'encant, com una figura femenina. És un admirable número de trapezi i anelles que resulta més remarcable per l'engany que el protagonista fa al públic, amagant-li la seva veritable condició, de la qual aquest no s'adona fins en haver Barbette acabat els seus exercicis, quan es treu la perruca.

Bertini, Derkas i companys han d'estranyar els gestos i la veu. Resulten sempre efeminats i antipàtics, sense cap gràcia. Tot el mèrit que de vegades podrien tenir llurs imitacions, és anul·lat per aqueixos gestos forçats, per la veu simulada; i si parlen i canten amb la veu pròpia, com Vianor, l'efecte és aleshores pitjor.

Vianor, al qual hem vist aquesta setmana al Goya, és, de tots aqueixos imitadors, el de diguem-ne més bona fe i el de més temperament artístic i entusiasme. Algunes de les seves imitacions, com la de Dora la Cordobesa, la de Pastora Imperio i la de Mercedes Serós, estan ben observades. És de doldre que un artista com ell hagi emprès el camí d'un gènere on, transcorreguts els primers anys, el poc art que enclou ha de deixar passar davant, com element primordial per als públics que encara s'hi complauen, els mantons de Manila i les «toilettes», com els passa ja a Derkas i a Edmond de Bries, convertits a darrera hora en «maniquins» — els únics que per ara exportem.

L'orquestra «El Empàstre»

Recorden els lectors els «cinco Gedeones»? Suposin, per un moment, que són vint-i-dos i que, en lloc d'anar espellifats, porten pantalons de «cubano», americana negra i barret blanc de mitja copa. Suposin, també, que els instruments no són de canya o cartó i paper de fumar, sinó autèntics, de metall o de fusta, tots de vent. Figurin-se, finalment, que la cara dels músics continua essent la mateixa cara pintada de mascarot de dimecres de Carnestoltes. El resultat serà la banda «El Empàstre», que ha debutat al Principal Palace.

No cal dir que el programa d'aqueixa agrupació musical, que toca molt afinadament, segons les més antigues normes, consisteix en puturrís més o menys reeixits, com el de combinar una marxa de processó amb un xotis madrileny, o el d'armar una baralla de saxofons, clarinets i trompes.

Tot plegat, molt vell, sense gaire fantasia i d'un humorisme gruixut, de baixa qualitat. No arriba ni a justificar el qualificatiu de «Jack Hilton valencià», amb el qual, amb tots els respectes deguts a València, un company nostre, amic de fer frases, volgué definir aqueix conjunt filharmònic del poble de Catarroja.

JOAN TOMAS

LA MUSICA

MÚSICA FRANCESA

Els francesos no volen ésser menys. I no es saben conformar de no haver tingut grans artistes. Si els castellans parlen de Calderón o de Lope, ells els posen al costat les patums de Racine i de Corneille; si senten el nom de Wagner, que fou un déu de la música, ells us anomenen la carbassa de Gounod o el caramel de Massenet. I en els últims temps, acudint a tots els artificis, i valent-se de totes les acrobàcies, han cregut formar un estil de música moderna, sense música i sense sensibilitat, però amb molt truc i molta pintura.

En la passada sèrie de concerts, hem sentit algunes obres franceses: una gran simfonia de Saint-Saëns; el ballet de Ravel, *Dafnis i Cloe*, i alguna altra.

Tota la música de Saint-Saëns és igual: buida com un canti; prima com un embà; fàcil, lleugera i llarga com una punta a màquina. De tota aquesta falta de contingut en diuen l'equilibri, el gust i l'elegància llatins. Més llatins que els antics romans no crec que n'hi hagi; i compareu la força, la grandesa i la profunditat de les seves obres (obra de romans), amb la lleugeresa de ballarina d'aquelles.

Dafnis i Cloe, de Ravel, és una obra carregada de notes; mentre la va tocant tota una immensa orquestra carregada de músics de fer soroll i de fer bonic — panderos, castanyoles, timbals, platets, bombo, tantam, timbres, celesta, etc., etc. — hom s'encanta del bé que sona i escolta agradablement i sense amoinar-se, esperant on anirà a parar tota aquella mena d'introducció; però l'obra dura, i fins s'acaba, i llavors un s'adona que no ha arribat el moment de música que porta la veritable satisfacció a l'esperit, que truca a a sensibilitat, que desperta l'emoció estètica. I és que Ravel no és un artista ni un músic fonamental: per això l'han fet director del Conservatori de París, en successió de Fauré, que tampoc ho era, i de Rabaud, que ho és molt menys. No els en varen fer, no, de director, del Conservatori, als dos únics músics que ha tingut França: Berlioz i Bizet. Berlioz va escriure moltes obres dolentes; tenia una tècnica escassa, i idees puerils; la seva escriptura responia més a pensaments de mena literària que realment musical, però el valer dels artistes es compta per les obres bones que han produït i per l'alçada que en elles abasten, sense que els contrarrestis res d'aqueixa valor les obres dolentes que hagin pogut escriure, per moltes que siguin i per molt que ho siguin. Basta que Berlioz hagi compost l'obertura, *El Carnaval Romà*, i la *Marxa al suplici de la Simfonia fantàstica*, per considerar-lo un bon músic.

De Bizet només en coneixem una d'obra ben bona: *L'Arlesiana*. *La Carmen* és una gran fama, però és d'aquelles obres (com *El Barber de Sevilla*) que les aguenta la mena de força teatral del llibre amb què van lligades, i que la gent involucra i barreja amb les qualitats de la música, acabant per no saber ben bé què és ço que és bo, si la música o la lletra, o totes dues coses alhora. Així es va formant la tradició vulgar del valor musical d'aquestes obres.

Encara França ha tingut un altre músic, d'un prestigi extraordinari i d'una influència profunda en els nous compositors, en el gust dels públics, i en el criteri del crític: Debussy. Quan es parla d'ell, potser algú s'atreveix a discutir la seva música; però tothom diu: és un artista! És un poeta! Ja en parlem un altre dia. Però, les seves obres, com aquelles preludis per piano, tan coneguts i estimats dels intel·ligents, amb aquells títols tan carrinçons, posats al capdall de la peça, per compte del començament, no em poden fer gaire gràcia.

JAUME PAHISSA

Teatre Català Novedades

Gran Companyia Catalana

Direcció: C. CAPDEVILA

Avui dijous, a dos quarts de sis: «Espectacles per a infants»: La meravellosa obra d'En Folch i Torres.

LA XINEL·LA PRECIOSA o GÀLDRIC I GUIOMAR

Nit, «Tertúlia Catalana»: LILLÍ

EL FOC QUE ES REVIFA MALAMENT

Divendres, Amadeu Vives estrena la seva comèdia dramàtica en quatre actes

Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

Protagonistes: el colós Enric Borràs i la notabilíssima actriu Josefina Tapies.—Es despatxa a comptaduria per a les 10 primeres representacions de Jo no sabia que el món era així!

TEATRE CATALÀ ROMEA

COMPANYIA VILA-DAVI

Primera actriu: M. VILA Primers actors: DAVI i NOLLA

Aquesta nit, a un quart d'onze, i totes les nits, el sensacional èxit

El Procés de Mary Dugan

Dijous, tarda. Programa extraordinari. 4 actes. 4: *Jo Pestívol, Marieta, Una vegada era un rei... i El Jardí Meravellos.*

Divendres, tarda, gran matinée popular: Última repetició del benefici de MARIA VILA: *Zaza*. Nit, Benefici de Maria Lluïsa Rodríguez: *L'Asó de Buridan i La criada suicida*. Es despatxa a comptaduria.

— Ep, Maria, et deus haver rentat els peus un dia com avui?
— Et penses que he esperat a última hora? Pel cap baix ja fa quinze dies que ho vaig fer.
(Gringoire.)

ES O NO ES CULPABLE

— I vós, doctor, no creieu en els aparells?
— Fugiu, home; si hi creguéis ja no faria de metge!
(Ric et Rac.)

CINEMA I DISCOS

D'HOME A HOME

Encara qüestions de climatologia moral! Quan en un número anterior escrivíem sobre aquesta qüestió, citàvem *Febres* pel·lícula que aleshores passava a París. Ara aquesta obra ha sigut aquí estrenada amb el títol poc feliç de *D'home a home*. La seva acció es desenvolupa completament en plena natura tropical i el clima d'allí hi juga un paper preponderant.

Evelyn Brent hi fa el rol de la dona (Sibila) d'un explorador a la recerca de mi-

Es Sibila, cosint febrilment per a lluitar contra l'oci insuportable, en una cambra on tres homes l'esguarden fixament. Mirades de desig. Tres enormes primers plans dels tres parells d'ulls eloqüentíssims. Mirades posades damunt d'aquella fembra. Evelyn Brent, el rostre torrat de decrepitud, la indumentària completament negligida, no gosa ni alçar la testa. La voluntat s'ha anat esmicolant i en l'escena amb la cupletista *La Rossa* perd el control dels seus actes

BANCROFT i EVELYN BRENT en una escena de «D'home a home»

nes de petroli. Es l'estudi de l'acció morbosa que damunt d'aquesta dona exerceixen alhora la solitud, la monotonia i les inclemències d'un clima malsà. Evelyn Brent, interpreta admirablement les successives fases d'aquest anorreament físic i moral en una sèrie d'escenes admirables de consistència psicològica i de realització.

La monotonia de l'existència que allí s'hi escola, la diuen el valvè incessant de les bombes dels pous petrolífics que hom suposa produir un soroll estrepitos que no s'interromp mai i que acaba per pertorbar als més flemàtics. Una sèrie de sobreimpressions ens recorden constantment aquesta trepidació sorollosa. Sibila a qui l'amor que porta al seu espòs sosté en aquesta terrible prova és lentament guanyada per l'acció dissolvent de tots aquests factors. És una acció corrosiva que ataca a l'esperit i al cos.

Evelyn Brent, repetim, s'ha compenetrat amb perfecta intel·ligència, d'aquest procés. Amb un art fet més que de moviments, d'actituds característiques, fet més de poses que de gestos, a començar el film diu l'altivessa d'un caràcter segur de si mateix que sap fer coratjosament front a l'actitud provocativa i insolent del personatge encarnat en el gran actor Bancroft. Després venen aquelles escenes que dèiem admirables de veritat.

davant la mirada pietosa i comprensiva de Bancroft.

El film és obra de Schertinger. En conjunt és excel·lent. Comença en un moviment viu i animat que s'alentix amb la intervenció de *La Rossa*, episodi que potser és massa allargat, si bé és útil per anar precisant la psicologia dels personatges encara vana fins aleshores. Aquella xicoteta serveix de reactivu perquè cada hu es manifesti.

Llàstima que el paisatge sigui emprat tan escassament, puix llevat d'unes escenes a la taverna, tota l'acció es desenrotlla entre el pou de la mina i la barraca del minaire. El viatge d'exploració del marit de Sibila ens és completament escamotejat malgrat poder ésser pretext a una gran atracció visual.

La fotografia, bona; la màquina constantment mòvible.

Al sortir d'un film com aquest, a més del plaer que hem trobat veient-lo, sortim amb el cor ample. Tantes inquietuds ens don el cinema americà. Però, veieu, això és per a reprendre confiança. Aquesta pel·lícula hom no pot menys de constatar és una obra sincera i honrada.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que Douglas i Mary es proposen fer una versió parlada d'un drama de Shakespeare? Ja patirem! Hom par'a d'un tal senyor Sam Taylor que n'ha d'escriure el diàleg!!

— que Maurici Chevalier treballarà a les ordres de Lubitsch?

— que Jackie Coogan potser farà de protagonista en una novel·la de Marc Twain?

— que *La Vidua Alegre* serà filmada de nou? Naturalment, sonora.

— que Pola Negri és a Anglaterra, on pensa fer el seu últim film? El meu film, diu ella. Serà tan d'ella aquest film, que vol fer-hi de protagonista i de director! Després diu que vol dedicar-se a les criatures, és a dir, a subvencionar orfanats.

— que en el número pròxim publicarem un article sobre el film de Salvador Dalí per un testimoni ocular!

— que en el cinema Odeon, un dia d'aquests reprenen *El món perdut*. Avis als amics del cinema.

— que Lupe Vélez interpretarà «La Pava» sota la direcció de Griffith?

De les Sessions MIRADOR DISCOS

LA NOSTRA SEGONA SESSIÓ

En aquesta mateixa pàgina els nostres lectors poden llegir el programa definitiu de la nostra pròxima sessió.

En aquesta segona sessió tenim l'alta satisfacció de poder presentar a Barcelona el ja cèlebre film de Man Ray, *Estrella de Mar*. Després dels *Cinc minuts de cinema pur*, curt assaig, tímida temptativa, una obra considerable; no ja un assaig, sinó tota una realització. Volem que el públic vingui a veure aquesta cinta lliure de prejudicis, tant hostils com favorables, i per això volem aquí abstenir-nos de comentar. Només ens cal afirmar que aquesta obra és la raó d'ésser d'aquesta sessió, la qual ha d'ésser considerada com el «clou» de la vetllada i amb aquesta pretensió la presentem.

Man Ray ha tingut la gentilesa d'acompanyar la seva enviada d'unes curtes notes explicatives que publiquem en aquesta pàgina.

El documental hi és representat per una curta cinta sobre *Els anelids marins*, cinta policromada que ens mostra els moviments específics d'aquesta fauna marina. És l'atzar i res més que l'atzar qui ha acoblat en una mateixa vetlla aquest film i el de Man Ray. No cal veure, doncs, en això la més remota intenció per part nostra.

Com a film de la primera època donem *Josette*, seleccionada prudentment del material disponible. L'èxit de *La Dama de les Camèlies* ens indicava la pauta a seguir.

Finalment reprenem *Albada*, de Murnau.

Aquestes projeccions les entenem nosaltres com un complement, com una amplificació pràctica de les nostres pàgines setmanals. Entre les coses que ens proposem és senyalar valors, descobrir-los si hi cap. És evident que són moltes les pel·lícules que passen desapercebudes sense merèixer aquesta sort o, més ben dit, dissort. És una conseqüència això de la manera com a Barcelona es llença la mercaderia cinematogràfica al carrer. Així, per exemple, en la nostra tercera sessió presentarem *El lloro xinès*, de C. Leni, i creiem, en fer-ho, fer una cosa utilíssima, puix d'altra manera aquest film tindria la mateixa dissort que els anteriors del mateix autor; *El llegat tenebrós* i *L'home de les figures de cera*, que no provocarem, quan la seva estrena, el més lleu comentari.

Naturalment que aquest no és el cas de *Albada*. Poques pel·lícules han estat més elogiades unànimament com aquesta del gran director alemany Murnau. Però creiem que, al costat de la tasca que abans ens assignàvem, hi cap de tant en tant donar al públic l'oportunitat de veure, en condicions acceptables, aquells films que avui comencen ja a ésser els clàssics del cinema, i ningú no ens disputarà que en aquesta selecció l'obra de Murnau hi ocupa un lloc predilecte. La trama argumental es troba en aquest film reduïda als seus elements purament humans, com hauria dit R. Wagner, i la seva realització és estrictament cinemàtica. La lentitud del començament que algú ha trobat exagerada, la creiem necessària i complicada per la formidable densitat psicològica d'aquelles primeres escenes, que per l'angúnia i tensió emotiva tan ens recorden alguns *adagios* de Beethoven.

En fi, no és aquí el lloc ni tenim ara el deure de parlar degudament d'aquest film, que bé mereix un anàlisi, escena per escena. Per la nostra part, i que se'ns excusi aquesta intrusió del jo, cada cop que la revisió augmenta la nostra fruïció i comprensió d'aquesta pel·lícula. No dubtem que després d'un any, com ha transcorregut des de la seva estrena, és justificada la seva revisió. Un any! Període de temps que no és res per les arts arribades a la plena maduresa, però que importa molt en el cinema. Després d'haver vist *La llei de l'Hampa*, *I el món marxà...* i *El capità Sorrel*, volem tornar a veure la que fou la pel·lícula cim d'una temporada. ***

Veuríem amb gust les comunicacions espontànies que els lectors volguessin adreçar-nos sobre la nostra tasca, comunicacions que examinaríem amb tota l'atenció i que podrien dar-nos suggeriments utilitzables. ***

Devem al senyor Vilalta, encarregat de la direcció musical al cinema Rialto, les gràcies per la voluntat i intel·ligència que palsà en la seva tasca durant la nostra sessió passada. En una tasca sempre difícil i ingrata, reeixí admirablement, trobant sempre la solució justa i de bon gust. ***

Per la tercera sessió, a més a més de l'estrena d'*El lloro xinès*, estem fent gestions per tenir el film de Germaine Dulac, *Ara-besques*.

L'ESTRELLA DE MAR

Vaig a dir-vos l'origen del meu film. Abans de marxar per un viatge de dos mesos prometia jo al meu amic Robert Desnos fer un film a base d'un *scenario* d'ell. Jo em comprometia a acabar el film abans del seu retorn. El meu amic cultà a portar-me un poema en forma de *scenario* tot ell ple d'imatges molt fotogràfiques.

EL PROTAGONISTA DE «L'ESTRELLA DE MAR»

poema per altra part d'una gran simplicitat inspirat tot ell per una estrella de mar conservada dins un vas de cristall prop del seu llit. Poema compost en una nit, mig somni mig realitat. Desnos em deixava completament lliure en quant a l'execució.

Jo he imprimit expressament al ritme del meu film la qualitat fixa d'una natura morta; les imatges són entre elles separades per espais negres; l'acció és una respiració com durant el somni.

DE «L'ESTRELLA DE MAR», FILM DE MAN RAY

En les fotos publicades aquí, s'hi troben elements psicològics, plàstics i fantàstics de les imatges concebudes en un estat somnolent. Algunes de les imatges han sigut voluntàriament deformades. A més sobre la pantalla dividida en dotze parts iguals, dotze imatges diferents es mouen independentment.

La llum és tan manejable com la pintura. Per què doncs no servir-se de la pel·lícula com el pintor de la tela?

Per què no anar encara més lluny? La tela és l'immobilitat, el cinema ens porta el moviment. Per què anar a cavall, quan hom té un auto? El que cal, això sí, és un objecte interessant; els nostres aparells de T. S. F. no ens diuen res, els nostres autors no fan sinó traslladar-nos. D'aquí l'enuig que inventem, fins abans de crear.

Cal sempre començar per una idea personal i trobar després els mitjans tècnics per traduir-la. Ens ocupem massa dels trucs que en si no són res. MAN RAY

A la guixeta del Rialto es vendran el dia de la sessió les localitats al preu de una pesseta amb cinquanta cèntims. Els lectors de MIRADOR que passin per la redacció qualsevol dia de la setmana entrant amb el cupó inclòs en aquesta pàgina, podran adquirir localitat amb una reducció en el preu.

La música del *Vals trist*, de Sibelius, és d'aquelles que aviat es fan velles. I no valia potser la pena de desenterrar-la. Escrita per il·lustrar un drama de Jaenfelt, *Kuolema*, sempre resultarà despiçada sense acompanyar l'obra a què va destinada.

El *Vals trist* de Sibelius va doblat de la *Serenata* de Volkman i del scherzo de Rimski Korsakov *El vol del borinot*, tots dos enregistrats en la mateixa cara de disc un a continuació de l'altre. La *Serenata* de Volkman, interpretada també per l'Orquestra Simfònica de Chicago, és d'una línia melòdica, clara, obra sense pretensions, però d'un cert efecte molt agradable, i que us fa lamentar que sigui tan curta. En el conegut scherzo del *Tear Saltan* de Rimski podreu admirar una vegada més el bon humor de l'autor que sempre fa bona música quan no la vol fer sublim.

Saint-Saëns va fer tota mena de música. Des de la coral amb orgue fins a la música de ballet, passant, i certament amb no gaire bon pas, per una sèrie de simfonies. Actualment, del molt que va escriure aquest autor, se'n toquen ben poques coses en els concerts. I hem de confessar que no ho lamentem massa. La *Dansa macabra* té un ritme que diu molt amb el nom de l'obra i que la fa insubstituïble durant la projecció de films dramàtics. Però la *Dansa macabra* en aquest disc guanya molt en qualitat, segurament gràcies a l'excel·lent interpretació de l'Orquestra Simfònica de Filadelfia, dirigida pel mestre Stokowski, del qual ja varem parlar quan es va editar *Scherzada*.

El Quartet Internacional de Corda i el pianista Cortot han impressionat per a Gramòfon una excel·lent versió del *Quintet* de César Frank. És una obra que es toca molt poc en concerts malgrat ésser de gran qualitat. És una de les primeres obres importants de l'autor, encara que fou composta quan aquest comptava 59 anys. Consta del tres temps clàssics en els quals, a fi de dar-los major unitat, utilitzà el procediment anomenat enciclic, que consisteix en la repetició de temes en tots els temps.

César Frank ha resultat ésser el clàssic de la música francesa. Malgrat haver viscut a mitjans del segle passat va saber resistir la influència dels compositors romàntics, fugint al mateix temps de la música apoteòsica i «kolossal» cultivada per l'escola alemanya. Aquests discos de què parlem són sens dubte dels millors que s'han enregistrat. L'audició de l'obra resulta quasi impossible en concerts. No és una obra de gran públic, d'un públic prou nombros per assegurar una bona execució. Tota l'obra està escrita en forma a base d'un amplíssim i admirable diàleg sostingut entre el piano i el quartet de corda. Cortot i el Quartet Internacional li donen tot el relleu necessari. És una llàstima que en la placa no consti el nom d'aquests admirables artistes que componen el Quartet Internacional de Corda.

En un altre disc de música instrumental s'ha enregistrat l'*Introducció i Tarantela*, de Sarasate, i una romança andalus; del mateix autor, que té molt de romança i molt poc d'andalusa. Sarasate no serà mai del nostre gust, encara que sigui interpretat per Erica Mori, que us fa admirar una execució brillant a través d'aquells efectismes acrobàtics que usava Sarasate.

J. G.

Vals trist (Sibelius). — *Serenata* (Volkman). — *El vol del borinot, scherzo* (Rimsky Korsakov). — A B 415 (Gramòfon).

Dansa macabra (Saint-Saëns), D B 422 (Gramòfon).

Quintet en fa menor (César Franck). D B 1099, 1100, 01, 02, (Gramòfon).

Introducció i Tarantela (Sarasate), A B, 413, (Gramòfon). — *Romança andalus* (Sarasate.) (Gramòfon).

Ernst Lubitsch opina sobre els «Talkies»

El progrés dels films parlants es fa ràpidament. Però cal ésser prudent. Moltes escenes resoltes admirablement en el silenci serien seriosament compromeses amb la presència de la paraula. Citem com exemple les escenes d'amor.

Avui per avui els «talkies» ofereixen massa semblances amb les peces de teatre. Caldrà que el diàleg hi prengui un caràcter propi i particular al cinema. Les conversacions hauran d'ésser condensades i el director haurà de tenir sempre present a l'esperit que el cinema és abans que tot: creació d'imatges.

Elegància
Qualitat òptima
Preu mínim

FONTBERNAT

SASTRE

CUCURULLA, 2, 1er

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambra Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a «Forfait»
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

Segona Sessió MIRADOR

Dimecres, dia 22, a les deu de la nit, al Cinema

RIALTO

- ☞ Un film documental: ELS ANELIDS MARINS.
- ☞ Un film d'avantguerra: JOSETTE.
- ☞ Un film d'avanguardia, realitzat per Man Ray:

L'ESTRELLA DE MAR

- ☞ Un film de Murnau: ALBADA.

Presentant aquest retall a la Redacció de MIRADOR, es farà una rebaixa en el preu de les sessions.

Kappel

☞ Cerquem representants regionals
F. FONT, Duran i Bas, 12
BARCELONA

DE LES ARTS

Quin és el vostre paisatge preferit? Pintura neta i pintura bruta

Comencem, avui, a publicar, una sèrie de respostes rebudes a aquesta enquesta entre alguns pintors catalans. L'opinió dels quals és generalment més herètica del que voldríem. I no és que creiem en la imprescindible necessitat que els artistes tioritxin (el pintor ha de convèncer pintant), però hem cregut excusable distraure per uns moments la tasca dels nostres pintors, convençuts de l'interès remarcable que tindrien, per al nostre públic, llurs opinions sobre el paisatge i altres coses que tot seguit transcrivim.

JOSEP ARAGAY

No crec gaire en el bon ni en el mal paisatge en relació amb la qualitat de la pintura. Preferixo per tant el paisatge que més coneix, i que més estimo, el baix Montseny per la banda de Breda, i no per raons de color ni de llum, senzillament perquè Breda és la meua vila materna.

RAFAEL BENET

Aquell que els ulls han sabut veure pictòricament.

BOSCH ROGER

Actualment el paisatge que més m'agrada pintar és el de la urbs barcelonina, potser perquè no he tingut lleure de conèixer-ne d'altra.

F. CAMPS - RIBERA

Tot el paisatge de Catalunya, exceptuant el d'Olot. Me l'han fet avorir tots els pintors que l'han interpretat.

FRANCESC CANYELLAS

Tot paisatge pot tenir un interès segons la manera d'ésser interpretat; altrament, el paisatge de l'Empordà pot ben dir-se que es porta l'oli i, segons a quins indrets, la sal i tot.

ALEXANDRE CARDUNETS

Aquell en què la part constructiva és el seu element principal, preferentment aquell en què les pedres centenàries, moleses, daurades o grises ens porten a l'ànima records de tota mena... els arbres i les muntanyes hi són com un marc que les decora.

D. CARLES

Barcelona i els seus admirables voltants. He pintat a Olot i altres bandes per variar, però per mi res tan ric ni tan variat com el port de Barcelona, els jardins d'Horta, la falda del Tibidabo, la muntanya de Montjuich, els plans del Llobregat, etc., etc.

J. COLOM

Em plau l'enquesta de MIRADOR i hi contesto amb gust.

D'un cap a l'altre de Catalunya tot és bo, no enganya. Crec que pocs paisos es poden comparar amb casa nostra. Cada vint quilòmetres és variat de forma i de llum. Un dels motius que fan el seu encant i la seva bellesa, crec que és el seu tamany, la seva mida. És fet a mida de l'home; té, com cap altre, el rar sentit de la mesura. No és mai ni massa exaltat ni grandiosos a l'extrem ni vulgar. Té el punt just d'express-

sió i recolliment. Itàlia, que és un dels paisatges més xamosos i fermes que existeixen, no té l'encant de casa nostra. El tamany és fora mida. Cal recórrer molts quilòmetres per a poder gaudir de les nostres belles ondulacions que en un camp reduït tenim aquí.

Això quant a forma. De color, quines coses poden sofrir la comparació amb la província de Tarragona? És una rica i vella dalmàtica, un tapís rar i d'un color únic, els blaus del seu cel, i de les llunyanies no poden explicar-se amb paraules, els rojos de les terres, els ors de les llums tenen una força, una qualitat i una dolcesa incomparables.

Sobre aquest tapís els bells poblets blancs amb els campanars de cadireta tornejada! Lleida l'austera, feta de mel i plata, menys variada de forma que les seves germanes, però quin tò i quina distinció! Present les planes de Castella.

La de Barcelona és de les quatre la menys dotada quant a qualitat, les coses no tenen ni el to de Tarragona i Lleida ni la gràcia de la de Girona; té però una diversitat de forma, de plans, d'arquitectura com cap altre, tot dins un aire pla, ingenu i casolà que enamora.

I per fi la de Girona, que és gràcia alada i espurnejant, de la costa al bell cim del Pirineu, del Gironès a l'Alt Empordà. Res d'amanerament mai, sempre original, imprevis, fresc, jovià de color, exemple i alegria per als ulls, confortable redós per l'esperit.

Es el paisatge que preferixo interpretar.

M. DOMENGE

Pel meu gust, el paisatge més bonic és el de la meua terra, Olot: és el que més m'impresiona la meua ànima.

FRANCESC DOMINGO

Jo no puc pas respondre-us aquesta enquesta.

Es que jo sé on puc trobar arbres i rocs preferits?

No estimo jo, per atzar, tot?

Es que el paisatge no és per a mi la llum veritable, sigui quin sigui? És que el paisatge no em comunica la fe, com la pregaria la religió?

Es que jo no tinc necessitat de tots els paisatges, per pintar el meu interior paisatge?

Jo pinto a casa. El paisatge preferit és el meu. És el que la tela i el meu món em demanen. Per al meu repòs espiritual, l'estàtic. Per expressar el meu món en pintura, el dinàmic.

Somio amb la color de foc de Tarragona, aquesta terra única.

FELIU ELIAS

No n'he pintat mai, sinó de memòria; però voldria tenir lleure per a pintar-ne. Perquè, pel meu temperament, la pintura de paisatge demanaria molt temps. Una vegada vaig voler conèixer el paisatge d'Olot, malfamat de carrinoneria i efeminament: el vaig trobar, tot al contrari, grandiosos, robust i variat. Però pel camí volia aturar-me als cent indrets que l'auto recorregué: tots em semblaren encisadors, irresistiblement atractius. Altrament, el dia que pugui posar-me a pintar paisatge, el preferit serà aquell que al primer cop d'ull no encisi ningú, ni tan sols atregui l'atenció; adhuc aquell que repugni a tothom. Em mallo dels paisatges i de tota cosa que té un prestigi massa aviat i massa universalment estimable. I, si no me'n mallo, no veig la necessitat apremiant de dir-ne el seu encís, quan hi ha tants milers de pintors que ja ho fan, tants centenars de pintors que ho fan admirablement bé.

Sento verdadera passió pels paisatges banals i per tota cosa banal.

ENRIC GALWEY

Tot el paisatge de Catalunya és preferit per mi, puix el trobo admirable en tots sentits. Caldria un llibre per a fer ressaltar tanta bellesa i una ploma molt ferma per a descriure tanta varietat d'hermosura com atressora la regió catalana.

Jo recomano sempre a les persones amants de la natura, si volen fruit de la bellesa amb tota plenitud, que des de Sant Joan de les Abadeses vagin a Olot i a mig camí de la serralada de Santgosa obiran l'espectacle més gran de naturalesa. És el balcó més superb per a fer-se càrrec de la majestat d'aquell tros de Pirineu. Des de les serres de la província de Lleida fins a Roses és una mar immensa de muntanyes que és impossible fer-se'n càrrec per la seva ponderació. Quina majestat! No obstant, a mi em dona una tristesa profunda i incompreensible voler investigar aquell misteri tan gran i tan aclaparador de la petitesa humana. Aquella cadena de muntanyes precedida pel gros massís del Canigó, tres espadats molt simètrics, rodejat d'aquell estat major de Pedraforca, Costabona, Gra de Fajol, Puig de Bassegoda i la Mare de Déu del Mont. Si hi passeu a l'estiu trobareu aquella immensitat calitjosa a penes indicades les crestes de les grans muntanyes; a la tarda són ja netes aquelles serres per la tramuntana; de color de rosa aquells massissos amb les neus pirenenques en les seves puntes, i a l'hivern és el concert més meravellós i impressionant quan estan revestides de les seves grans nevades.

Olot, la Plana de Vich, Girona, el Vallès, fins a Tarragona que n'hi ha d'emoció intensen en ses boscuries, ses muntanyes amables i les seves ciutats, pobles i poblets plens de la més intensa poesia. I Barcelona amb el seu original paisatge urbà fins el port, curull de fineses de l'esperit i de les visions més exquisides per a l'artista.

PERE INGLADA

El que encara no he vist.

MÀRIUS GIFREDA

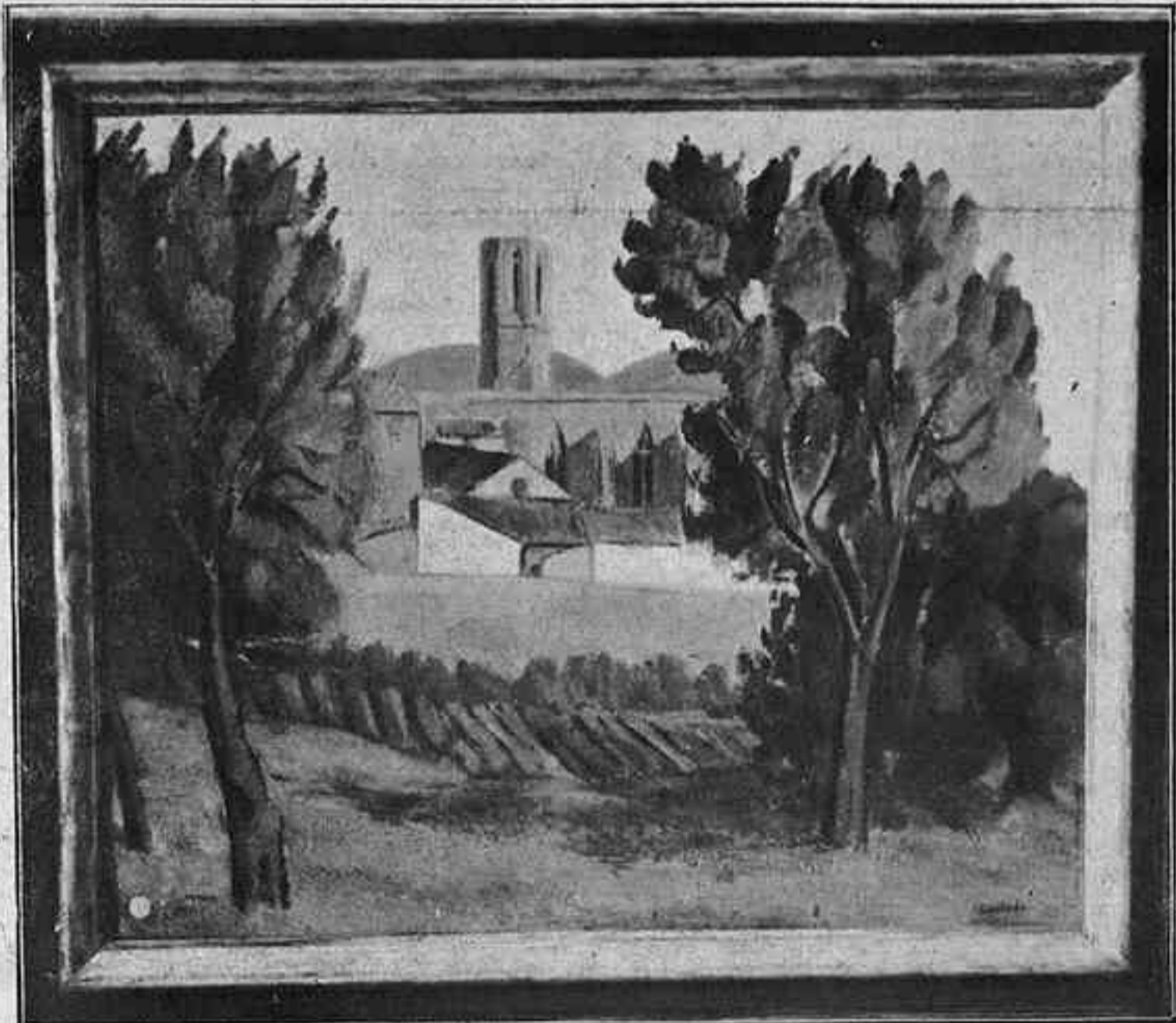
tant que volen dir només barbotegen desaperadament i insulsument.

Cal insistir en aquest punt: l'important no és dir l'última paraula per nova que sigui, sinó saber abans si realment allò expressat és una paraula. I això tant en pintura d'avantguarda com en la tradicional, puix també i amb més quantitat perquè és més assequible i planera), en aquesta visió pictòrica moltes i moltes paraules no arriben ni

LES EXPOSICIONS

Julià Castedo

A la «Sociedad Española de amigos del Arte», de Madrid, aquest pintor ha exhibit un recull d'obres de diferents èpoques i llocs. Com que desconec algunes de les teles exposades, no puc ressenyar aquesta exposició, però en canvi aprofitaré aquesta avinentesa per intentar una certa presentació d'aquest intel·ligent artista. Naturalment, la

J. CASTEDO. — Pedralbes

presentació és sobrerament davant el nostre estadi artístic, el públic del qual coneix la bona qualitat de la pintura de Castedo, però hi ha altres estadis en altres llocs, on la seva personalitat és interessant de remarcar.

Julià Castedo és un altre «evolucionista». Fill dels voltants de Madrid, és a Barcelona on pictòricament es formà i personalment ens arribà a conquerir. Ell diu, en canvi, que és precisament ell el conquistat per les nostres coses; sigui com sigui, el cas és que quan Castedo passa una temporada entre nosaltres, pels seus amics ha arribat un germà.

Potser aniré massa lluny en la meua indiscreció; però fa tan bo, en aquests temps d'egolatria, trobar una personalitat com la de Castedo, on per bona que sigui l'obra, encara us entusiasmen més les seves qualitats personals.

El contacte constant amb els «evolucionistes» i el llarg sojorn a casa nostra no han diluït ni perjudicat la racionalitat pictòrica de Castedo, sinó que, més aviat, n'ha assimilat algunes característiques per a aprofundir la seva visió castellana.

Conjuntament amb el sintètic i cezanà, i l'expressió racial, hi ha, en la pintura d'aquest artista, la digitació necessària i la claredat estructurada del nostre paisatge per a plasmar amb justesa un recó de Cadaqués i enriquir, al mateix temps, la visió pictòrica d'un tros de Segòvia.

Per la tardor vinent, potser ens serà possible tornar a veure a Barcelona obres de Castedo i aleshores podrem comentar més documentadament el procés de l'obra d'aquest enyorat pintor.

Joaquim Monbrú

La darrera exposició d'aquest pintor a la Sala Parés ha estat força interessant. Sense gaires preocupacions estètiques, Monbrú fa una pintura amable i en certs moments assoleix una tendresa agradable. Si bé és veritat que aquesta pintura no diu res de nou, la preferència a tantes altres, arcerades al voltant d'un gran «divo» modern, que de

J. CASTEDO. — Auto-retrat

tura, assenyalaria primerament Vista del Guinardó i La resclosa. Repòs és també una tela de tonalitats afinades, com així la Nota número 25 del catàleg. En el Camí i Plaça del poble de Gósol, ultra la bona qualitat de la pintura, hi ha aquella llum esblaimada de la regió pirenenca.

Si Joaquim Monbrú m'obligués a precisar una tara característica de la seva pintura, li aconsellaria una contenció en el color i una disminució de certs efectismes pictòrics, particularment en els batiments blaus de les muntanyes.

Hem rebut una carta de Sebastià Gasch en la qual ens demana els adreçats de defensa i nosaltres, naturalment, l'hi concedim.

I, com que no ens ve d'un pam, publiquem la carta íntegra, i això que té una extensió quasi doble que l'article que vol contestar.

Cahiers de Belgique ha publicat unes reflexions de René Gaffé agudes i incisives, seques i precises, segures com un directe d'esquerre, i joviament categòriques com una puntada de peu al darrera. René Gaffé és un dels col·leccionistes actuals més clari-ficats, el de més penetrant sagacitat. La seva col·lecció, importantíssima, conté el bo i millor de la producció artística actual. Gaffé posseïx unes quaranta cines teles de Joan Miró. Quaranta cines teles de Joan Miró. Quaranta cines. Que la nostra putrefacció artística anoti aquesta xifra. Que anotin aquesta xifra tots els que barbotegen, tots els que bavegen, tots els que s'escolen davant la intensa mediocritat martialisnesca, pairal i nostrada. Que anotin aquesta xifra totes les pátums fossilitzades entestades en la noteta, en el paisatge, en la figureta, deliciosament atrafegades a proclamar als quatre vents que l'art d'avantguarda és una sinistra farsa i que la pintura olotina és la millor del món. Cloguem, però, l'incís. I apremem-nos a transcriure una de les més exactes reflexions de René Gaffé:

«Quan un visitador constata que casa meua fa olor de net, el que l'ha especialment frapat, sense dubtar-se'n, és la netedat de la pintura que selecciono. Quan vaig introuir, per primera vegada a Bèlgica, Miró, Picasso, Braque, Gris, Léger, Chirico, Max Ernst, la conseqüència lògica de la meua evolució raonada era l'allunyament de la pintura bruta.»

Aquests mots conviden a la meditació. Pintura neta i pintura bruta. Pintura neta dels pintors nets. Dels pintors clars. Dels pintors de cervell rentat i de cor desinfectat. I pintura bruta dels pintors bruts. Dels pintors obscurs. Dels pintors d'esperit obtús i de retina opaca. Pintura neta i pintura bruta. Els exemples d'aquestes dues pintures sovintegen. No ens moguem d'aquest país. Pintura neta és la de Miró. Pintura neta és la de Dalí. Pintura bruta, per contra, és la d'aquest, la d'aquell, la del de més enllà. Pintura bruta és la de tal, tal, tal i tal. Pintura bruta és la del paisatge boirós pintat a Olot pensant amb Neuilly, és la de l'arbre que és una taca, la de la casa que és un gargot, la de la muntanya que és una massa informe...

Tot això daia jo no fa gaire en un diari local. Tot això daia jo. O, millor dit, volia dir. Ací, en efecte, la censura més temible no és la censura oficial. Hi ha una altra censura subterrània molt més perillosa, molt més odiosa. No divaguem, però. Aquest comentari meu, tan inofensiu, tan insignificant, ha tingut una ressonància que jo no sospitava. Aquest comentari meu ha tingut la virtut de solleva la indignació de certs esperits obscurs, de certes mentalitats d'esperit obtús i de retina opaca. Aquest comentari meu ha tingut la virtut de irritar la susceptibilitat d'un novell escriptor, que acaba de fer irrupció sorollosa en el nostre món artístic, tot i ajuntant innecessàriament la seva veu a les cent mil veus del ja massa nombros feix d'engúmens, defensors de la pintura bruta. Les meves paraules insignificants han tingut la virtut de provocar les protestes del senyor Joan Cortés i Vidal, imitador migradet de l'impagable Joan Sacs, al qual arriba a manllevar el lèxic incivil, tronat i bàrbar: criticista, teoricastrer, empatollament, badoc, espeterrador, baladrejant, xarlatanista, i altres barbarismes d'aquest calibre.

Pel que d'ell coneixem fins ara, el senyor

Cortés sembla haver vingut al món de les lletres per a fer estrictament feina negativa. Amb una ràbia, amb un fel, amb un despit francament deplorables, el senyor Cortés, a jutjar pels seus escrits primers, sembla haver-se imposat la tasca — única, exclusiva — de combatre l'art anomenat d'avantguarda. I aquesta tasca la realitza amb barroera fraseologia, amb gruixut paraulejar, posats al servei de malaltes intencions anorreadores, a les quals no sap oposar cap sanitos anhel constructiu.

Jo comprenc perfectament el mal humor del senyor Joan Cortés i Vidal, mal humor que deu enterbolir l'enteniment de tot defensor de les causes perdudes. Jo comprenc perfectament que l'optimisme del senyor Cortés deu experimentar reiteradament seriosos entrebanes, en haver de constatar invariablement que les seves besties negres, aquells odiosos avantguardistes tan menyspreats, esbroncats i ridiculitzats ací, s'atiren de glòria i de profit fora d'ací mentre que els seus preferits, aquella plèiade d'aristassos tan genials i tan sublimes, tan nostrats, vegeten ignorats ací amb l'esma suficient per anar fent la viu viu. Jo comprenc perfectament que no deu ésser gaire agradable per un fanàtic de la mediocre pintura pairal que un Joan Miró, per exemple, aquell Joan Miró que hagué de fugir de la seva terra empès per les burles sagnants, l'hostilitat desapiadada, el menyspreu cruel dels seus compatriotes, sigui ara proclamat arreu com el més legítim successor de Picasso, mentre que ací els pintores més o menys holanditzats i els fabricants de paisatges mansos no tenen altra solució que anar fent teletes exsangüines per a ús d'un públic incapacitat. Jo comprenc tot això i molt més. Però per l'amor de Déu, senyor Cortés, no s'hi val a fer conèixer al públic el seu mal humor, ni a amagar l'existència de lectors de diaris i revistes amb els seus plans reiterats i les seves excomunions fulminants. No s'hi val, senyor Cortés.

Ara mateix, com deia, aquest bon senyor s'ha enfutimadament amb el meu elogi innocent de la pintura neta, i es pregunta, intrigat, des d'un dels darrers números de MIRADOR: «Pintura neta. ¿Què deuen voler dir els moderníssims esteticistes amb aquesta denominació?» No tinc cap inconvenient a treure de dubtes el senyor Cortés. No tinc cap inconvenient a ampliar la meua sumària i estricta al·lusió a la pintura neta.

Pintura neta, senyor Cortés, vol dir la pintura composta de formes netes, precises i retallades, clarament delimitades; pintura de colors nets, enters, purs, sense barreges desvirtuadores; pintura confortable, plaent als ulls, al cor i al cervell; pintura entenedora per a tots els homes de tots els temps i de tots els països. Pintura neta vol dir la pintura que tot pintor amb dos dits de front conrea actualment a tot arreu.

Pintura bruta, per contra, vol dir la pintura composta de formes brutes, inexistentes, floges i flotants, il·limitades, atzaroses i indeterminades; pintura de colors bruts i impurs, barrejats i cuinats, desnaturalitzats; pintura inconfortable, altament desagradable per als ulls, el cor i el cervell. Pintura bruta vol dir la pintura que actualment no més coneix una certa voga en els llogarrets d'infima categoria, en els reconets sinistres, deixats artísticament de la mà de Déu.

I ara, per acabar, no em resta més que recordar al senyor Joan Cortés i Vidal que jo no tinc cap culpa, absolutament cap culpa, que la pintura neta que jo afeciono coneixi un èxit creixent a tot arreu, i que la pintura bruta que ell idolatra sigui cada dia foragitada amb més insistència de tots els països civilitzats. Em sap molt de greu, però...

SEBASTIÀ GASCH

CANÇÓ DE PRIMAVERA

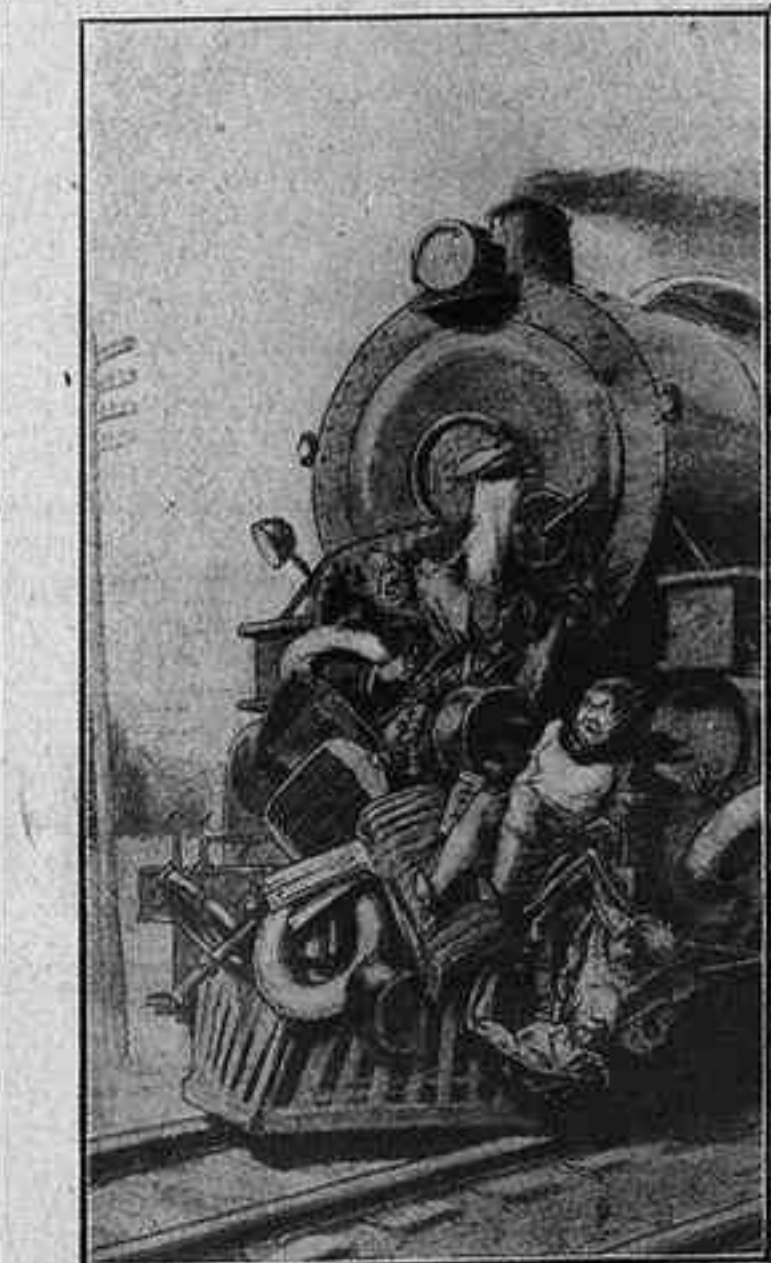
El compositor modern s'inspira.

(Le Rire.)

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR

**Societat General Espanyola
de Llibreria, S. A.**

Batbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

EL MARIT S'ESTIMAVA MÉS EL TREN

La muller. — Pots estar content; a l'últim hem agafat el tren.

(V.U.)

Vegeu a la pàgina següent altres gravats humorístics

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

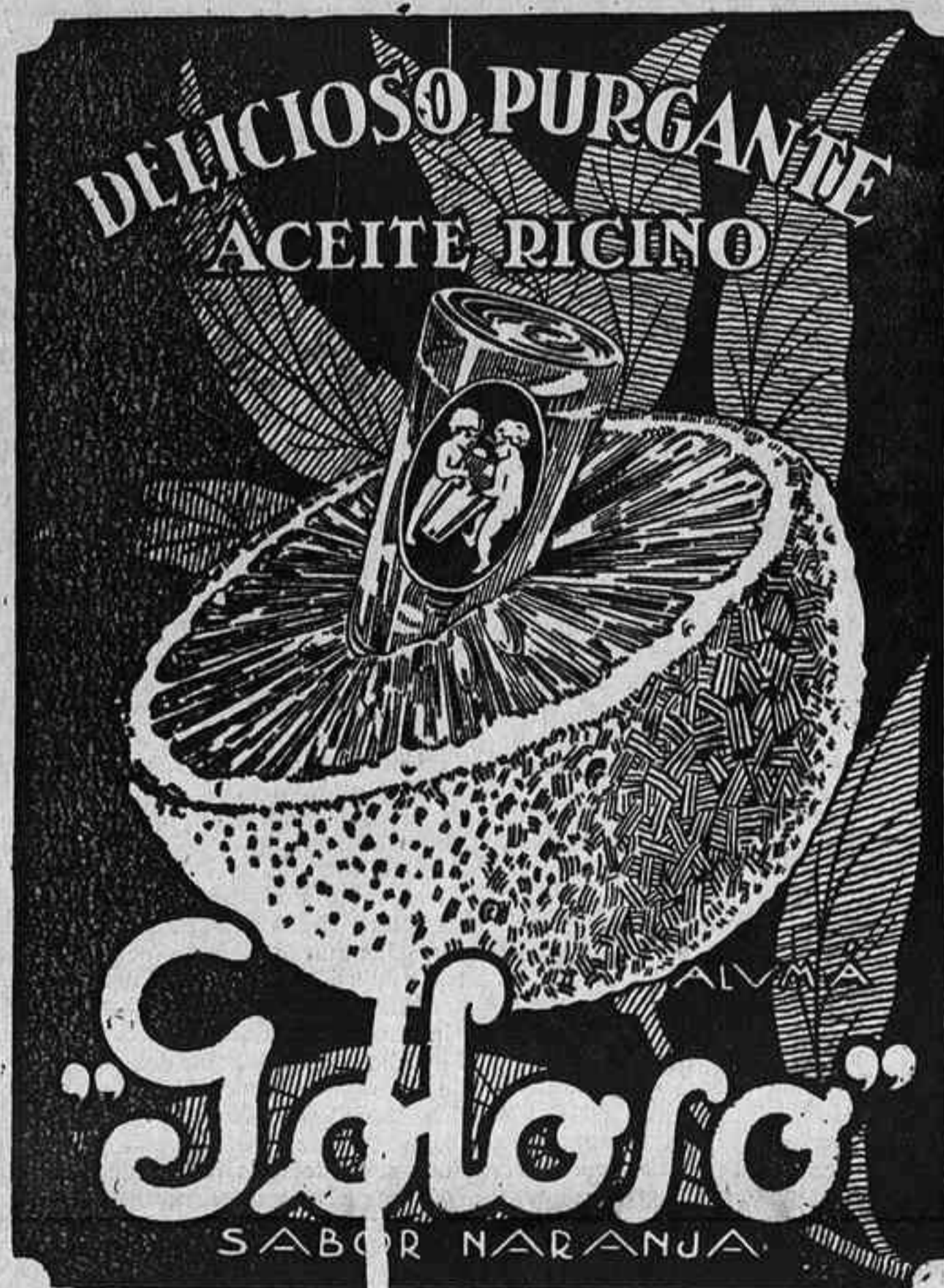
Apa, home, jugueu una partideta amb nosaltres.
— No, no jugo mai als jocs d'atzar.
— Però si no són jocs d'atzar; tothom fa trampa!

(Ric et Rac.)

— A vuitanta, la llet! Em pensava que anava a seixanta.
— Si la senyora en vol d'aquest preu, ja n'hi farem d'expressa.

(Le Rire.)

Subscribiu-vos a **MIRADOR**
SETMANARI CATALA
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En
que viu a
carrer n.º se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.
de de 19.....

Signatura

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasis úrica (mal de pedra), Bronquitis paronquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, SALMERÓN, 133

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

Director
Carles Ossorio
personal tècnic - contables
Laietana - 18 - pral. B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

RAMON BES & C.ª

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Carrer Ampla, 81, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

Afai'ti's higiènicament
Afai'ti's de pressa
Afai'ti's bé

Com?

Usant la PASTA NIX

S'afaitarà ràpidament, agradablement, perfectament.

No li quedarà la cara irritada, no hi sentirà cremor o irritació després d'afaitar-se.

Eliminarà el sabó, la brotxa, els potets i tots els altres objectes tan exposats a cultivar microbis.

Demani-ho en perfumeries, drogueries, etc., al preu de 2'50 pessetes tub.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correns: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILÈN, DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI, FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANÒMETRES i materials d'aportació per la SOLDADURA AUTÒGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de **B. CARCASONA**

Taller i despatx: ESCUPELLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

"BABY-LAX"

El millor
Laxant-Purgant

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA

AVIS

Es prega als propietaris de locals espaiosos, hàbils per a dipòsits d'embalatges, propers al recinte i que desitgin llogar-los, fassin oferta dels mateixos, per escrit, a aquestes Oficines (SECCIÓ D'ORGANITZACIÓ, Carrer de Lleida, 2).